

הערות והארות
יתקבלו בתודה ובברכה

מכתב הגאון הגדול
רבי שמואל אויערבך שליט"א
ראש ישיבת "מעלות התורה"

להסיר מכשול

כ"ט

מאחר שנתתי מכתב ברכה לר"פ פאלק מגייסהד לספרו "עוז והדר לבושה", כי סמכתי על חזקת חבר וכו', בלא לעבור על תוכן הספר.

אולם עתה ראיתי בספר דברים הנוגדים את ההלכה ויש בו היתרים לדברים אסורים ממש.
ואציין אחדים מהם:

א. "מתיר" לבישת מכנסי שינה בבית ואפילו בפני קרובים. דבר שחומר איסורו מבואר בפוסקים ואין להאריך

ב. "מתיר" רכיבה באופנים לנשים ונערות במקומות "שנהגו". כשהדבר אסור מדינא, דפיסוק הרגליים כה"ג אסור כמבואר בפסחים (דף ג.), והכא הוה טפי הבלטה מהאי דפסחים וק"ו דאסור. וכן שכיח בזה שמתרומם ומתגלה מקומות המכוסים.

ג. "מתיר" פאות קאסטם וכדומה – נגד הכרעת המהרי"ל דיסקין ועוד אחרונים שפאות אלו אסורים לדעת כל הפוסקים משום דגורם להרהור ר"ל.

ד. "מתיר" גילוי חוליה ראשונה בצוואר – נגד המבואר בגמ' ברכות כ"ח: שחוליה ראשונה שהיא החוליה הקטנה ביותר, שייכת לשדרה, היינו דחשיבא כחלק מהגב החייב בכיסוי.

ה. "מתיר" לאשה לצאת לרשות הרבים בתכשיטים בולטים – נגד המפורש בירושלמי ובמדרש תנחומא שהוא איסור גמור. [ומה שהביא "ראיה" מתענית כג. מאשת אבא חלקיה דהבבלי חולק ומתיר. הוא טעות כמבואר בשלמת חיים (סימן תרכ"ו) דהיה בשדות ולא ברשות הרבים], או דמיירי בתכשיטים שאינם בולטים.

ו. "השקפתו" שדיני התורה "ודת יהודית" משתנים לפי המקום והזמן, כמו שרואים מדבריו בכמה מקומות – ונציין שנים מהם:

א) "שמתיר לנשים לצאת לרה"ר בבגדים צבעוניים ביותר במקומות "שנהגו"

ב) "מתיר" איפור בולט וניכר לעין במקומות שהצנועות נוהגות בו – דברים המבוארים בגמרא בשבת (דף סב.) שהם מהחטאים שגרמו לחורבן ביהמ"ק.

"והשקפה" זו לרעה היא נגד המפורש בטור ושו"ע שהביאו כל עניני "דת יהודית" הנזכרים בש"ס שהעוברת עליהם תצא בלא כתובה. ולא כתבו חילוקים שאם הדבר נפרץ במקומו בטל ממנו דין דת יהודית ומקבלת כתובה. משום שדת יהודית לא משתנה לעולם, כיון שקיבלוה כל בנות ישראל הוה דינא שאינו משתנה לעולם. ורק דבר שקיבלו חלק או רוב מבנות ישראל והשאר לא קיבלו עליהן – אז אינו נהפך לדת יהודית ויכול להשתנות – כמו דין הרדיד שנתקבל רק ב"רוב המקומות" ולא בכולם, עיין פרישה אבה"ע סימן קט"ו סק". וראה במאירי (כתובות עב.) שדת יהודית הם "מנהגים הנהוגים באומה" היינו בכל ישראל, ויעו"ש גודל המכשול הנגרם מזלזול בזה.

החותם למען שמירת התורה והמסורה.

למנחם מנדל וואזין שליט"א
הגאון הגדול

מכתב הגאון הגדול
רבי הילל ווינבערגער שליט"א
 דיין ומו"צ דק"ק נייטרא – "והתאחדות הרבנים דארצה"ב וקנדה"

Rabbi Hillel Weinberger
 Rd. 4. Box Y-15
 Mount Kisco, N.Y. 10549
 (914) 244-1425 / 6368

הילל ווינבערגער
 אבדק"ק סערדאטעלי
 דיין ומו"צ דק"ק נייטרא
 מאונט קיסקא, נ.י. יע"א

ב"ה
 למע"כ הרב שליט"א
 מנהל מוסד לבנות על טהרת הקודש

שלו' לרחוק ולקרוב, לרחוק ריחוק מקום - וקירוב לב.

אדרש על אשר שאלני חו"ד בדבר ספר 'עוז והדר לבושה' לר"פ פאלק, אם להנהיג ללמוד ממנו לבנות ישראל במוסד שלכם.

הנה למרות כי לא אפחית משבח המחבר הדגול, אולם האמת אגיד כי אולי כוונתו רצויה לקרב כללי הצניעות לאחים רחוקים, אבל למעשה מעורב בספרו דברים זרים הנוגדים להלכה ולרוח ישראל סבא.

לנו שלומי אמוני ישראל האמונים עלי מסורת אבות, ממשיכי המורשה, אשר מסורת אבותינו בידינו ומוסר אימנו נר לרגלנו, הלוא דרך סלולה לנו, בדרך המלך נלך לא נסור ימין ושמאל, וכי נעזוב מקור מים חיים - המסורה שזה אלפי שנים שותים אנו הימנה - לחצוב בארות נשברים אשר לא יכילו המים, גיבוב קולות וביקוש היתרים בדבר שנשמט עם ישראל תלוי בה.

עובדא ידענא שקרה אצל האי סבא קדישא החפץ חיים זצ"ל אשר איזה מורה הוראה ביקש להקל משהו בענין של צניעות, והורה לו זקן ואמר: בכל דיני התורה יש כלל של השוכן אתם בתוך טומאתם, הקב"ה לא מסיר שכינתו ונושא פשע, אולם בדבר אחד ויחיד הקב"ה מסיר שכינתו: "ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך". בכל דבר אם נקל בשוגג שלא כדת לא נפסיד את הדר שכינתו - סוד קיומנו, אולם בהקלת ראש בצניעות ובחיפוש היתרים - את ה' אלוקינו נפסיד ואת שכינתו יבצר מאיתנו.

אי לכך, אם על כל עניין היינו יכולים לפלפל ולעיין, לא כן הוא ביסוד קדושתן של ישראל ועיקר המשכת האומה, אל נא אחי תרעו לסמוך בזה על משענת קנה רצוץ.

אדרבא ואדרבה, שיקדו על תקנת בנות ישראל. למדו להן: "צאו לכם בעקבי הצאן" ונשאו נא נזר הצניעות וזן הקדושה בגאון ובעוז - אשר לובשים כמקדמת דנא, ואל תבוז כי זקנה ארך.

באעה"ח למען קדושת ישראל

אייר תשס"ח לפ"ק

הילל ווינבערגער

פסק הלכה – מגדולי ההוראה בדורנו

הגר"ש ואזנר שליט"א בעל ה"שבט הלוי"
הגר"נ קרליין שליט"א בעל "חוט שני"
המראה את סילופיו של הרב פאלק בספריו

RABBI MOSHE SHOUL KLEIN
Moreh Zedek B'Yadav
Of Moron Hagraah Wosner Shlita
Rav Of Shchunet Or Hachayim Bnei-Brak

משה שאול קליין
מור"ץ בבר"ץ דמרו הגר"ש ואזנר שליט"א
ורב שוכנת אור-החיים בני-ברק

בס"ד, יום כ"ו באלול תשנ"ח אפר

היינו בעה אכתוב ע"י בקשת מרן הא"י ואנני שליט"א את דעתו
במספר דברים.

א. דעת מרן שליט"א שהדין מביא מן השם ואנני שליט"א את דעתו
שה"ח (ח"י ט"ז) ואנני שליט"א דלא, ויקראם כמנהג אחר, ודעתי אחרים
ב. דעת מרן שליט"א שיש מצב ישרה בשעה זו מביא שמהפכת לאין דהלכה
וזה במעשה [כ"ח] ההכרח הנדרש לחלוקת דעתה ישרה או מערכת -
ב. דעת מרן שליט"א שדין מביא מן השם ואנני שליט"א את דעתו
הוא שמה, ודעתי אחרים שדין מביא מן השם ואנני שליט"א את דעתו
ד. דעת מרן שליט"א שהחלוקה לאנני שליט"א את דעתו ומהבנה החלוקה המעולה העליונה של
הצדקה-מאמר

ה. דעת מרן שליט"א שדין מביא מן השם ואנני שליט"א את דעתו
א. דעת מרן שליט"א כפי שפסק דעת דמשה גבאי, שיהיה לאסור את משי הנדאנו דכל אופן
ואסור להחזיקו בבית.

ובכל האופן ה"ח אין הכרח בין אהל ישרה אהל אהל, וזה מביא
האבות אלו בשאר שפית כמו אנני שליט"א את דעתו ומהבנה החלוקה המעולה העליונה של
הצדקה-מאמר

ה"ח -
הוא הדין ה"ח
אנני שליט"א את דעתו
והוא הדין ה"ח

ש"ח

תוכן הענינים

ט		בפתח השער
יב	"היתר" לבישת מכנסיים בבית – בפני קרובים	פרק א
יד	הלבוש בשעת השינה	פרק ב
טז	איסור כיסוי הצוואר "מתיר" גילוי חוליה ראשונה שבגב	פרק ג
יח	מתיר רכיבת נשים באופניים – ומהיכן שואב את מקורותיו	פרק ד
יט	איסור חצאיות ושמלות בגיזרה ישרה – השמטות מכוונות	פרק ה
יז	"היתר" גילוי הברך במצבים מזדמנים	פרק ו
כ	אורך הבגדים וגילוי הברך	פרק ז
כב	בענין גרביים – שקופות, מחורורות, בצבע עור, שחורות	פרק ח
כה	בענין איפור – להנעים לגברים ברחוב 'בכוונה טהורה'	פרק ט
כז	מעודד שיזוף קל	פרק י
כז	תפקיד האשה בבית וברחוב להיות "נחמדה ומהנה" לכולם	פרק יא
ל	התקשטות והתבלטות ברשות הרבים – לכבוד בעלה	פרק יב
לא	מתיר תכשיטים בולטים ברשות הרבים	פרק יג
לב	מעודד שמלות יפות ברשות הרבים	פרק יד
לג	בגדי צבעונים ואורך השמלות בזמן חז"ל	פרק טו
לג	שיער ארוך ופרוע לנערות	פרק טז
לד	פאה נכרית במראה שיער טבעי	פרק יז
לז	איסור פאות אסופות	פרק יח
מח	מתיר להסתפר אצל גבר	פרק יט
לט	"דת משה ויהודית" משתנה לפי המקום והזמן	פרק כ

להסיר מכשול - תוכן העניינים

מב	חולצות טריקו וחצאיות סריג	פרק כא
מג	מגלה פנים בתורה שלא כהלכה	פרק כב
מה	אשר התרתי – אסרת	פרק כג
מו	"מלחמת קודש" נגד שמלות מקסי	פרק כד
מז	בעניין רחצת נשים בים בפני מציל גוי ויהודי	פרק כה
מח	ביטויים ולשונות בספר שאינם מתאימים לבנות	פרק כו
נ	בעניין החזקת וידיאו בבית או שימוש בו בחתונות	פרק כז
נא	בגדי ג'ינס	פרק כח
נא	סגירת חצאיות בכפתורים	פרק כט
נג	'קירוב רחוקים' – כיצד?!	פרק ל
נד	פתיחת דלת לאדם זר בנעלי בית וכפות רגליה גלויות	פרק לא
נד	גילוי הגוף בפני בניה ובנותיה – בבריכה בבית ובמקלחת	פרק לב
נט	חשיפת הגוף בשעת הנקה בפני בניה ובנותיה, בעלה ואחיה	פרק לג
סא	היתר התבוננות בבחורות למטרת יעוץ והצעת שידוכים לאחרים	פרק לד

**

הערות על ספר "לבושה של תורה"

של הרב פאלק – בענין כיסוי השוק

עג	מכתב גלוי- הערות של ת"ח מבהמ"ד דחזו"א על הרב פאלק
עט	קונטרס "להסיר מסווה" – הערות ב"כיסוי השוק" ועוד עניינים

בפתח השער

האמת עד לעצמו

אחרי הבירור ושיחה עם כמה מגדולי הרבנים נותני ההסכמות לספרו של הרב פאלק "עוז והדר לבושה" - אנו קובעים ברורות שההסכמות הוצאו במרמה וכזב. כי למי מהרבנים שהיה לו טענות על דברים מסויימים הובטח לו שיתוקנו, וכמובן לא תיקנו כלום.

רוב נותני ההסכמות נתנו את הספר לבקורת לרב או מנהל סמינר מטעמם וכדו', וכאשר הם אישרו שהכל בסדר, נתנו גדולי ישראל הסכמות אישיות שהגברא (האדם) ידוע כיר"ש ורוצה לזכות הרבים וכו' - אבל אין שום הסכמה על תוכן הספר שפסקיו אמת וכדו' - כי סמכו על חזקת חבר ועדויות כלליות, ולא בדקו באופן אישי את פסקי הספר, ועל כן נתנו רק הסכמה כללית, ולא אישור לפסקים שבספר*.

אולם אותם שוועלים קטנים מחבלים בכרמים שהטעו את רבותיהם, ולא הביאו לידיעתם ש"הפסקים" הנדפסים ב"עוז והדר לבושה" הם מנוגדים לדעת רבותיהם נותני ההסכמות - עתידים לתת את הדין כמחטיאי הרבים באופן החמור ביותר.

(* וראה מש"כ הגרי"י קניבסקי זצוק"ל בספרו "חיי עולם" (עמ' עו בהערה) וז"ל: "ואפילו חיבור שיש עליו הסכמות מחכמי התורה אין זה אומר כלל על הגיונות הוראת החיבור כידוע. ומביא את תשובת מהרש"ם (ח"א סימן קט) שכתב בזה"ל: "הן נשלח אלי ספר...וגם אני הסכמתי עליו בראותי אפס קצת... וכאשר עיינתי ראיתי כי כל רוח דעת אין בקרבם..." עכ"ל.

וקל וחומר בנידו"ד, שההסכמות הנדפסות בספר "עוז והדר לבושה", מיעוטם הם על "הגברא" ולא על הפסקי הלכות, ורובם הם מכתבי "ברכה והמלצה" ו"הצטרפות" - שאין ללמוד מההסכמות כלום על נכונות פסקי הספר. ואכן כל המעיין ב"עוז והדר לבושה" רואה את גודל החטאת הרבים שבספר זה.

להסיר מכשול - בפתח השער

"לא תעמוד על דם רעידך"!

לאותם החושבים שכל בקורת בעילום שם, זה כתבי פלסתר, נעתיק את דבריו הקדושים של רש"י במסכת סוכה (כ"ט.) המבאר מהו "כתבי פלסתר" - "שטרות מזויפים ומכתבי עמל לשום דופי על אדם לכתוב בשמו מה שלא ציוח".

ומבואר ברש"י, שרק פרסום דברים שיקריים שלא אמרם מעולם, מוגדרים ככתבי פלסתר, אבל ציטוטים מדויקים של דברי דופי שאמר אדם, וק"ו כשהדפיס והפיץ ופרסם את דברי הדופי ברבים - לא רק שהביקורת אינה בגדר כתבי פלסתר, אלא אדרבה יש חיוב ומצוות עשה מהתורה לפרסמם כדכתיב "לא תעמוד על דם רעך".

על-פי התורה וההלכה, כל אותם יפי נפש המונעים ומפריעים למחות במסלפי התורה הרב פאלק וסייעתו, הם מאבדי נפשות ושופכי דמים, ר"ל. (ראה "חפץ חיים" הלכות רכילות כלל ט, ובבב"ח סק"ט על החובה לפרסם מכשילי הרבים).

חטאת הקהל - אזהרת בעל "העקידה"

כאשר הרב פאלק וסייעתו נתנו חותמת כשרות להנהגת הפריצות ובגדי השחין, יש בזה חומרא מיוחדת וסכנה כפולה, כי זה הופך להיות חטאת הקהל, ורק מחאה נמרצת נגד זה, מצילה את הציבור מיסורים ואסונות כבדים ר"ל.

וכן מפורש בדבריו המזעזעים של חד מתקיפי קדמאי מלפני יותר מחמש מאות שנה רבי יצחק בן עראמה זצוק"ל בספרו 'עקידת יצחק' (פרשת וארא שער העשרים, עמ' קסב) וז"ל: "החטא הקטן כשיסכימו עליו דעת הרבים, והדת נתנה בבתי דיניהם שלא למחות בו, הנה הוא זימה ועוון פלילי וחטאת הקהל כולו, ולא נתן למחילה אם לא בפורענות הקהל... ומוטב שיכרתו או ישרפו או יסקלו החטאים ההם בנפשותם משתעקר אות אחת מהתורה בהסכמת הרבים".

קשר רשעים אינו מהמניין

וראיתי שרבים מתייאשים מלמחות ברב פאלק וסייעתו, וחושבים בליבם שהמלחמה אבודה, כי רבים אשר עימו מאשר איתנו.

והאמת אינה כן, כ"לכל העם בשגגה", ורק הראשים האחראים לפרצות הם מזידים, והם המעט...

להסיר מכשול - בפתח השער

וכבר מצינו בזמן חזקיהו מלך ישראל, שהתנגד להכנע לסנחריב שצר על חומות ירושלים בחיל עצום ורב, וחלקו עליו שבנא ורוב מנין ובנין של ירושלים שפסקו שצריך להיכנע לסנחריב.

ובגמרא סנהדרין (כו.) מובא שהנביא ישעיהו הזהיר את חזקיהו לא להתפעל מהרוב "לא תאמרו קשר - ופרש"י: "אל תחשוב בדעתך חזקיהו שיהיה מניינו של שבנא מנין ליחשב רוב" - כי "קשר רשעים הוא - וקשר רשעים אינו מן המניין". וסופו של שבנא, שכאשר יצא מירושלים ללכת לאויב, סגר גבריאל המלאך את הדלת ולא נתן לכל סייעתו לצאת. שבנא נהרג במיתה משונה ע"י סנחריב, וכל תומכיו ניצלו. שיטת חזקיהו נצחה את הרוב, כי קשר רשעים אינו מן המניין, ולכל העם בשוגגה.

ובורא עולם יזכה את כל ישראל לעמוד בקרן אורה, לטוב להם ולזרעם כל הימים.

בענין מכנסיים לנשים

כתב בספר 'עוז והדר לבושה' (עמוד 340) וז"ל:

"יש פוסקים הסוברים כי כשמדובר בבגדי שינה... הפיג'מות (לנשים ונערות) – אינם נחשבים "בגדי פריצות" הגם שהן כוללות מכנסיים, אף על פי שמדובר בבגד הדומה למכנסי גברים – אין זו פריצות כיון שאפילו כשהיא יוצאת ממיטתה, רואים אותה רק בני משפחתה הקרובים (או במקרה של פנימיית בנות – חברותיה לחדר).

הם סוברים כי מכנסי הפיג'מה אינם כלולים באיסור של 'לא תלבש'... משום שבמשך שנים רבות מקובל שמכנסי פיג'מות משמשות כבגדי שינה לנשים ולבנות והן נלבשות אך ורק בתוך הבית. מעבר לכך בגדים אלה מיוצרים במיוחד עבור נשים ונערות, וגזרתם וצורתם שונות לחלוטין מבגדי הגברים. (ראה מקורות, שם מופיע פסיקתם של הגאון רבי יוסף שלום אלישיב והגאון רבי שמואל הלוי ואזנר כי אין בכך איסור של 'לא תלבש') "עכ"ל.

הערות ותמיהות:

א. בשו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' ס"ג) כתב שיש איסור 'לא יהיה כלי גבר על אשה', גם בחדר שלה ושלא בנוכחות גברים, וגם במכנסיים המיוחדות לנשים, וז"ל: "דכשהולכת בדרך שנראים פיסוק רגליה הוא תיקוני גברא גמור, ובהולכת כן בפני אנשים הוא פריצות שאין כמותם". [וכן הוא בשו"ת מנחת יצחק (ח"ב סי' קה) ובשו"ת ציץ אליעזר חי"א סי' ס"ב, שהאריך בלשונות חריפים במיוחד שלא כדרכו] – וכיצד יתכן לכתוב בשם הגר"ש ואזנר שמתיר מכנסי פיג'מה – ועוד בפני קרובים – ואין בזה איסור פריצות ולא ילבש?!

גם בסוף דבריו הוסיף לכתוב בשם הגר"ש ואזנר שמחוץ לחדרה ראוי (לא חובה!) שתלבש חלוק ובחדרה לכתחילה מותר בלי חלוק. וזה נגד פסק הגר"ש ואזנר שליט"א שיש בזה 'לא תלבש' דאורייתא.

וכן הורני הלכה למעשה הגרי"ש אלישיב שליט"א. שאיסור חמור להראות במכנסיים בפני קרובים בבית, והמפרסמים בשמו היתר בזה, הם מחטיאים את הרבים.

ישנם נשים המחפשות לקיים רק את עיקר ההלכה בלי הדורים, ולכן רבות הנשים שהתחילו ללכת עם מכנסי פיג'מה בבית בעקבות הוראותיו של הרב פאלק – בפני בניה, אחיה, ויש המקילות אף בבני דודים.

להסיר מכשול - פרק א'

ב. בהמשך כותב 'עוז והדר לבושה' וז"ל:

"אע"פ שלפי דעה זו מותרים בגדי פיז'מה בלבישה – אין ראוי... לנערה או אישה להסתובב בבית בפיז'מה (בשם הרבנים הנ"ל) – ואין לה לעזוב את חדר השינה מבלי להתעטף קודם בחלוק".

בהסבר החילוק בין עיקר ההלכה שמותר, למה שלא ראוי, הוא מנמק: וז"ל: "מכנסיים הם בגד שאינו מתאים כלל לאשה, ואשה או נערה הלבושה בהם צריכה לחוש כאילו היא מסתובבת בבית כבגד שהוא פחות מלבוש מינימלי! אם היא אינה חשה כך, רגישותה לצניעות לוקה בחסר", עכ"ל.

והנה הוא סותר את עצמו, ומבלבל את הקוראים: כי איך אפשר לומר שאין במכנסיים בבית פריצות ומותר בלבישה כאשר רואים אותה "רק" הקרובים (בניה ובנותיה, אחיה ואחיותיה ובעלה בעת נידתה). ומצד שני היא צריכה להרגיש בלבישת המכנסיים כהולכת "בבגד שהוא פחות מלבוש מינימלי".

ג. גם מה שכתב כי מכנסי פיג'מה של נשים שונים במהותם ממכנסי פיג'מה של גברים, מלבד שאינו נכון עובדתית (כי היום הם אותו דבר גם בצבע וגם בגזרה, ואדרבה אצל החילונים והגויים נהפך למקובל מאוד), הוא אינו מתיר איסור 'לא ילבש'. היות ואיסור מכנסיים אינו מצד שתפור בדוגמא גברית (ואם תהיה דוגמא נשית יהיה מותר!) אלא מצד שבמכנסיים רואים את פיסוק הרגליים. וצורת מלבוש שמבליט את פיסוק הרגליים כמכנסיים אסרה תורה משום פריצות, וזהו סיבת האיסור של 'לא ילבש' במכנסיים.

וע"כ מאחר ובמראית עין כל מכנסי הנשים זהים למכנסי גברים בהבלטת פיסוק הרגליים, נחשבים הם מלבוש של גברים, שאסורים בלבישה גם כשאין רואה, וק"ו בפני קרובים – כמבואר בתשובות הפוסקים: שו"ת 'שבט הלוי', מנחת יצחק, וציץ אליעזר (הנ"ל). ועיין בשו"ת ויען יוסף יו"ד סי' צ' (מגדולי הפוסקים באמריקה בדור הקודם) שהאריך בתשובתו ופסק להלכה שההולכת במכנסיים המיוחדות לנשים בפני גברים תצא בלא כתובה".

פרק ב'

"היתרים" בלבוש בשעת השינה

כתב ב'עוז והדר לבושה' בעמוד 342 וז"ל:

"חולצת שינה – כותונת לילה שאינה מכסה את הברכיים – היא בגד טריפה של ממש (אלא אם-כן לובשים אותה יחד עם מכנסי פיגמה) כיון שהאשה חשופה חלקית בשעת קומה ממיטתה".

הערות ותמיהות:

א. כאן התיר לכתחילה להסתובב בבית (ובנוכחות קרובים) – בחולצת שינה שאינה מכסה את הברכיים – אם מוסיפים לה מכנסי פיגמה – האם גם היתר זה יצא מבית מדרשם של גדולי ישראל שאסרו מכנסיים המיוחדות לנשים?!

הקורא הישר מבין מהדברים לעיל: שעל המיטה יכולה האשה ללבוש חלוק מיני או שרוולים קצרים ופתח צוואר פרוץ מאחר ולא ציין כלל שעל המיטה מכוסים בשמיכה.

ב. וכן נתן ללמוד מדבריו בעמוד 343 שכתב וז"ל:

"אם קשה להשיג בגדי שינה כאלו (צנועים), האשה צריכה להשתדל לכל הפחות להתעטף בחלוק כשר מיד בקומה ממיטתה כדי שלא תסתובב בבית בשרוולים קצרים ובמחשוף. כאמור, אמנם פרט זה אינו חיוב לפי רוב הפוסקים".

אם-כן, לדעת הרב פאלק צניעות בחדר שינה ובבית אינו חיוב, וזהו נגד פסק כל גדולי הפוסקים שגם כשאין רואה יש דיני צניעות, ועיין באריכות בשו"ת 'דובר מישרים' ח"א סי' א'.

ג. הספר עוז והדר לבושה 'מתעלם' באופן מכונן מהזכרת נושא הגרביים בבית ובזמן השינה. וז"ל (בעמוד 341):

"יש המקפידים על-כך שהכותונת תהיה באורך מלא... מכסה גם את החלק התחתון של הרגליים... כתונת כזו מומלצת, אך אין כל חיוב הלכתי ללבושה בדווקא. מכל מקום הכתונת חייבת לכסות לפחות את הברכיים באופן שהחלק העליון של הרגליים לא ייחשף בשעה שקמים מן המיטה עד שמתכסים בחלוק", עכ"ל. וכן רואים מדבריו בעמוד 343 (המצוטטים לעיל אות ב').

מחבר 'העוז והדר לבושה' מתעלם לגמרי מחובת כיסוי החלק התחתון של הרגל בגרביים

להסיר מכשול - פרק ב'

ואפילו בתור הנהגה מומלצת מתעלם מלהזכירו. זאת למרות שהמחבר מזכיר בפרק זה דברים אחרים שמומלצים ואינם חיוב!!

דברי הרב הרב פאלק הנ"ל הם נגד הכרעת האחרונים – שכל הרגל חייבת בכיסוי מחדין, גם מהברך ולמטה. ומשום כך חייבת ללבוש גרביים בבית גם כשאין רואה, וק"ו כשיש רואים זרים.

וכן דעת כל פוסקי זמננו עיין בשו"ת מנחת יצחק וכן דעת הגר"ש ואזנר ועוד פוסקים.

גם הגרש"ז אויערבאך שסבר בתחילה שכיסוי הרגל למטה מהברך הוא מטעם מנהג – הורה למעשה שחייבת מדינא לכסות בבית כל רגלה גם מהברך ולמטה, דזה כלול במנהג.

ועתה הגיענו מכתב הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, (מעש"ק פר' שמות שנת תשמ"ז) בו הוא כותב שאחר שראה שרוב הפוסקים מחייבים כיסוי עד כף הרגל – הורה דחובת כיסוי כל הרגל הוא מדינא ולא מצד המנהג..

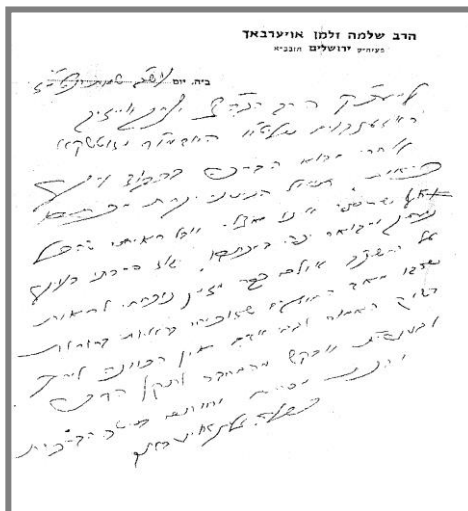
ערש"ק שמות תשמ"ז

למעכ"ק הרב הגה"צ יצחק אייזיק ראזענבוים שליט"א האדמו"ר מזוטשקא.

אחרי מבוא הברכה בכבוד ויקר כיאות, תמול הגיעני יקרת מכתבו אף שהספר אינו אצלי אבל ראיתי שהכל נערך ומבואר יפה במכתבו. אז סמכתי בעיקר על המשנ"ב, אולם כבר מזמן נוכחתי לראות שרבו מאד החולקים שהוכיחו בראיות ברורות דשוק האמור לגבי אדם אין הכוונה לירך, ובעזה"י"ת אבקש מהמחבר לתקן הדבר.

והנני מסיים וחותרם במיטב הברכות

שלמה זלמן אויערבאך

פרק ג

בעניין כיסוי הצוואר "מתיר" גילוי חוליה ראשונה שבגב

כתב בספר 'עוז והדר לבושה' בעמוד 263, וז"ל: "מאחור בעורף מסתיים הצוואר ומתחיל הגב העליון בנקודה המקבילה לנקודה הגבוהה ביותר של הכתפיים, נקודה זו היא מעל לעצם השניה הבולטת בעמוד השדרה".

דבר זה הוא נגד פסק הגר"ש ואזנר שליט"א שהחוליה הראשונה היא ג"כ חלק מהגב וחיבת בכיסוי גמור!

והמקור שציין ב'עוז והדר לבושה' מספר 'מלבושי כבוד' בשם הגרש"ז אויערבך זצוק"ל – הוא זיוף! כי המחבר של 'מלבושי כבוד' הודיע לרב פאלק שהגרש"ז אויערבך זצוק"ל חזר בו מכוח ראייתו של הגר"ש ואזנר שליט"א (הראייה הובאה להלן). וכבר תוקן הפסק במהדורות הבאות של ספר 'מלבושי כבוד'. וגם נשלח התיקון לרב פאלק עוד לפני שהדפיס את ספרו 'עוז והדר לבושה'.

וכן בספר 'משבצות זהב לבושה' שיצא לאור בחיי הגרש"ז א והוגה על ידו (כעדות בנו הגר"ש אויערבך בהסכמתו לספר) – נפסק ברורות שהחוליה הראשונה העליונה חייבת בכיסוי. גם הגרי"ש אלישיב שליט"א השיב שאין לו מסורת בזה ויש לשאול את הגר"ש ואזנר שיש לו מסורת בפסיקה בעינים אלו. וכשחזרנו להגרי"ש אלישיב עם ראיית הגר"ש ואזנר שהחוליה העליונה הראשונה חייבת בכיסוי, הסכים הגרי"ש אלישיב שליט"א עם הראייה.

גם סימן 'שרשרת' לקביעת גבולות הצוואר מאחור ומהצדדים שהזכיר הרב פאלק – נבדק כלא מדויק עובדתית, והעירו לו על כך בשנת תשנ"ח!!

רבנים שבדקו את סימן השרשרת הנדפס בספר 'עוז והדר לבושה', (ואת המדידה השניה הנזכרת בדבריו "בנקודה הגבוהה של הכתפיים" – ע"י סרגל מכתף לכתף, וחזר ע"ז בספרו לבוש"ת לח, ד) – הגיעו למסקנא שלפי הסימן של 'שרשרת' גם החוליה השניה מותרת בגילוי, ה' ישמור. ועל אף שהעירו לו רבנים לתקן שחוליה ראשונה חייבת בכיסוי, אעפ"כ נשאר בשלו ולא תיקן גם אחרי כמה שנים במהדורה שהוציא בשפה העברית.

והנה מלבד המסורת שיש לגר"ש ואזנר שליט"א ועוד פוסקים – שחוליה ראשונה חייבת

להסיר מכשול - פרק ג

בכיסוי - שמענו מגדולי הפוסקים ראייה ברורה לזה:

גמ' ברכות כח: איתא, דברכת הצדוקים תיקנו "כנגד חוליה קטנה שבשדרה". חוליה ראשונה היא קטנה משאר חוליות (גודלה כחצי חוליה רגילה) - ואותה קוראת הגמ' **שבשדרה**, הרי דחוליה ראשונה היא חלק מהשדרה, היינו **חלק מהגב** ולא חלק מהצוואר - וא"כ ודאי שחייבת בכיסוי מעיקר הדין ככל הגב.

ה'ראיה' של הרב פאלק מהמשנה במסכת אהלות (פ"א מ"ח) שכאילו חוליה ראשונה מותרת בגילוי - איננה מתחילה! **שכן כתבו האחרונים:** המנחת חינוך (מ"ע רס"ג אות י'), סדרי טהרות (שם), וכעין זה בתפארת יעקב (שם), **שהמשנה באהלות תואמת עם הגמ' בברכות** (דף כח:), והחוליה ה:19 היא חוליה קטנה שנמצאת בצוואר ונחשבת כחלק מהשדרה.

ומה שנמנים במשנה באהלות מנין של 18 חוליות בשדרה (ולא 19), כתבו באחרונים הנ"ל - שאינה נמנית משום שאין עליה בשר וגידים יעוי"ש. (ומה שכתב בתפא"י שחוליה זו נמנית עם הצוואר ולא עם השדרה, הוא נגד דברי הגמ' בברכות כמ"כ כל האחרונים הנ"ל. גם דבריו שהמשנה איננה מדברת על טומאת אוהל הם מוקשים כפי שהעיר התפארת יעקב).

גם היום, אם סופרים את החוליות מלמטה [כולל את העצם הגדולה שבסוף הגב הנקראת 'העצה'], החוליה ה:19 היא החוליה הראשונה בעורף - שעדיין בולטת בכיפוף הראש.

ואילו מהחוליה העשרים ולמעלה ממנה - יש כבר שינוי מהותי בצורת החוליות, ואין בהם בליטה המורגשת בחוץ במגע היד - והן נקראות במשנה חוליות הצוואר. אלא שבמשנה כתוב שהן שמונה וכיום סופרים רק שש. ווגם לשיטת התפא"י (המתאים את חשבון המשנה לאטונומיה העכשוית) מספר חוליות הצוואר שאומרים הרופאים הוא שבע ובמשנה איתא שמונה, וגם בחוליות בגב יש הבדל, ע"כ שמנין חז"ל שונה, ויש גם חשבון של שמונה חוליות בלי להחשיב חוליה קטנה שנימנת כחוליה 19 שבשדרת הגב כמו שנתבאר.

ומה שכתב 'עוז והדר לבושה' בעמוד (262) שהאשה אינה צריכה לכסות את צווארה כפי שמבואר בשו"ע אהע"ז סי' פ"ג, א. ומקורו ברמב"ם (ח"מ פ"ד ה"טו). **ראיתו היא טעות גמורה.** דהא הזכירו הרמב"ם והשו"ע גם זרועותיה וידיה שנחשבים מומים שבגלוי לבעל, אף שדעתם שכל הזרוע עד כף היד חייב כיסוי מדאוריתא לפי הרמב"ם. משום דלבעל לפעמים הוא מגולה, ואין ראייה להיתר גילוי לאחרים. וכ"כ בספר משבצות זהב לבושה (עמ' קמ"ו בהוראת הגר"ש ואזנר) שמהרמב"ם והשו"ע אין שום ראייה להיתר גילוי הצוואר וכמוש"נ.

פרק ד

בעניין רכיבת נשים ונערות באופניים ומקורות ל'מסורת' ו'מנהגים' בספר 'עוז והדר לבושה'

בספר "עוז והדר לבושה" עמוד 511 כתב וז"ל:

רכיבה על גבי אופניים ברוב המקומות בא"י מקובל שילדה מגיל 9 ומעלה לא תרכב באופניים. אע"פ שבעבר לפני עשרות שנים היו רבים שהתירו זאת גם לנשים ונערות (לרכב באופניים) בימינו אין מוצאים לנכון להתיר, שכן בלתי נמנע שתהיינה בנות שתרכבנה בעודן לבושות חצאיות שאינן רחבות דיו... והירכיים מובלטות, והחצאיות מתרוממות מלפנים וחושפות את הברכיים ומעבר להן" הסיבה: "שהחצאיות היום אינן רחבות דיו ולכן הירכיים מובלטות והחצאיות מתרוממות ומתגלה הברך ומעבר להן ומסכם: "המנהג בנושא משתנה בין מקום למקום ובין ארץ לארץ... בדומה לכל שאלה אחרת בהלכה ובהתנהגות, כל אחד ינהג כפי שהורה רב המקום בנידון" עכ"ל.

כך דרכו של הרב פאלק בכל הספר "עוז והדר לבושה", להמציא מנהגי מקומות – וכל פריצה נחפזת אצלו למנהג שנהגו אותו המקום.

בפרט כאן חפשנו, דרשנו וחקרנו אצל מחנכות ותיקות ובוגרות סמינרים מכל הסוגים והזרמים (גם מה'מזרחי') ולא מצאנו את המנהג שכתב בזה הלשון: "שבארץ ישראל היו רבים שהתירו אופניים לנשים" – רק זאת מצאנו שאצל החילוניות פורקות העול (במיוחד בקיבוצי ה'שומר הצעיר') היה 'מנהג' בשנות השישים לרכב באופניים! דברים אלו בנוגע לאופניים הם בניין אב לרמת האמינות של ה'מנהגים' שמזכיר הרב פאלק בכל הספר.

זאת ועוד, אם הדבר כל-כך חמור שיש באופניים הבלטת ירכיים וגילוי ברך – כיצד יתכן 'למרוח' את הפסק במסקנה שכל אחד ילך לפי הרב באותו מקום. ואם הרב במקום ההוא 'מיזרחניק' או 'מודרני' או 'עם הארץ'?! האם הגרש"ה ואזנר הגר"נ קרליץ וכל גדולי הפוסקים שאסרו זאת בכל תוקף, אינם ברי סמכא לקבוע שהדבר פריצות בכל מקום וזמן – מאחר שפיסוק הרגליים באופן כזה הוא פריצות בעצם (כפי שקבעו במכתבם כ"ו אלול תשנ"ח לאסור זאת ושאינן הבדל בין ארץ ישראל לחו"ל).

ופשוט שאין לדמות רכיבה באופניים לרכיבה על חמור שהתירו לנשים (בגמ' פסחים דף ג.)

להסיר מכשול - פרק ד

ישיבה בפיסוק רגלים על חמור במקום שיש פחד של נפילה בשעת רכיבה (כגון: בלילה או במדרון ההר) – משום שבאופניים הרכב מפעיל את רגליו – דבר הגורם תרתי לריעותא! גם לתנועות תמידיות של פיסוק גדול ובולט! וגם גורם להרמת הבגד ומצוי מאד גילוי הגוף. משא"כ בישיבה על חמור, שם הרכב איננו מפעיל רגליו ואין תנועות רגליים. ובאופן זה ניתן להסתיר יותר את הפיסוק ע"י חצאית רחבה וארוכה – כפי שנהגו בזמנם. ובאופן זה ניתן גם למנוע גילוי הגוף. אלא שחז"ל חששו אף לפיסוק קטן כזה שאפשר להסתירו, ואסרו זאת לכתחילה, ולא התירו אלא במקום הכרח שאי אפשר באופן אחר.

אבל באופניים שמחמת תנועות הגוף יש פיסוק רגליים בולט ובתנועות מסוימות מצוי גם גילוי מעל הברך – רכיבה על אופניים לנשים ונערות הוא איסור חמור של הכשלת הרבים בכל מקום ובכל זמן. ו'המתירו' הוא עוקר התורה וההלכה.

פרק ה'

בעניין גיזרה ישרה

בספר 'עוז והדר לבושה' עמוד 299 העתיק חצי ממכתב רבנים שנתפרסם בקובץ 'הצנע לכת' שהרחבה הנדרשת לחצאית בכדי שתהיה כשרה היא 10 ס"מ יותר מהיקף הגוף – בחלק העליון למעלה כנגד הירך, ואילו את המשך ההרחבה הנדרשת עד סוף אורך החצאית – המופיעה באותו מכתב שהעתיק מ'הצנע לכת' – השמיט במכוון. ואדרבה במהדורה האנגלית מדגיש שרק בגד צר מאד אסור. וכן בספר הציורים שלו אוסר רק אם צר באופן שנכנס הבגד פנימה.

והדבר מתמיה: הכיצד מצטטים חצי ממכתב גדולי הפוסקים (שעמלו זמן רב לבירור הנושא) ועל-ידי סילוף חצאי פסקים הוא מכשיל את הנשים בלבישת חצאיות צרות המבליטות את פיסוק הרגליים, והמחטיאות את הרבים.

גדולי הפוסקים הורו שחצאית הנצמדת לגוף בחליכה מחירה, עליה במדרגות, כניסה ויציאה ממכונית וכדומה – אסורה מעיקר הדין! מאחר ונצמדת כמכנסיים במצבים הנ"ל.

ועד היום "הוראותיו" של הרב פאלק, מעכבות את מורות הסמינרים והתלמידות מלשנות החצאיות הישרות-צרות בטענה שדברי הגר"ש ואזנר הם חומרא. ורבות נתלות בהסכמת הגר"ש ואזנר ועוד רבנים המתנוססים על ספרו בעברית. אולם כאמור בהקדמה שההסכמה נתנה לגברא ולא לחפצא, ומובן שפסקיו של הרב פאלק לא היו לפני מרנן

להסיר מכשול - פרק ו'

ורבנן שנתנו לו הסכמות אישיות על מעלת תורתו ולא על תוכן הספר. ועתה שהתגלה קלונו של הרב פאלק ברבים כמתיר איסורים ואיבד חזקת חבר! ודאי שבס"ד יורידו הרבנים את הסכמותיהם מספרו 'עוז והדר לבושה', למען הצל רבים מעוון.

פרק ו'

'היתר' גילוי הברך בפני אנשים ביציאה ממכונת

בעקבות היתרו של הרב פאלק לחצאיות בגזרות ישרות שאינן צמודות – כתב בעמוד 512 שקיימת בעיה של חשיפת הברך בשעה שיוצאים ממכונת! והפתרון שלו "ביציאתה ממכונת עליה להמתין, אם אפשר, שהגברים יעברו" עכ"ל.

וקשה שאם הדבר אסור (לגלות הברך לזמן מועט) אז מדוע רק במידת האפשר, הרי זו חובה? ומהו מקור 'היתרו' לגלות הברך לזמן קצר בפני אנשים?

בהמשך מביא הרב פאלק מקרה של עליה לאוטובוס – ושם יש אחריה תור של גברים וכותב בעצמו שחייבות לדאוג ששמלותיהן תהיינה מספיק רחבות שלא יוצר מראה אסור לרגע אחד – ואיך רוצה הרב פאלק לשבור החבית ולשמור יינה! גם להתיר גיזרה ישרה וגם לדרוש שתהיה רחבה בעליה לאוטובוס. מי יוסיף לה בד לחצאית "הישרה ולא הדוקה" באותו רגע שעולה לאוטובוס?

וכך כל הספר מלא הוראות מטעות המבלבלות את הנשים, ולבסוף לומדות ממנו רק להתיר איסורים.

פרק ז'

אורך הבגדים

א

מכשיל בגילוי הברך

כתב בספר 'עוז והדר לבושה' בעמוד 291, וז"ל:

"על החצאית לכסות טפח (10 ס"מ) מתחת לברכיים... מתחת לנקודה הנמוכה ביותר של פיקת הברך. זאת בכדי להבטיח כיסוי הברכיים בכל המצבים".

להסיר מכשול - פרק ז'

בדבריו מבואר שאורך של 10 ס"מ בזמן עמידה מהווה כיסוי טוב בכל המצבים – כולל ישיבה ועליה לאוטובוס.

הוראה זו בטעות יפודה שכן היא מכסה את הברך בקושי בעמידה בלבד! **כי פיקת הברך אינו עצם הברך** אלא עצם קטנה המגינה על הברך משפשוף. ועצם הברך מסתיימת קרוב ל: 10 ס"מ מתחת פיקת הברך! והנה בהוראתו המוטעית קיצץ באורכן של החצאיות ב: 10 ס"מ. והרב פאלק מודע לכך שכבר נתפרסם בספרים וחברות מזה כמה שנים – **הוראת גדולי הפוסקים שפיקת הברך איננה סוף עצם הברך!** וביוזעין גורם למכשול חמור של גילוי הברך.

ב

לגלות הברך בעמידה אינו איסור רק "לא נכון"

כתב "עוז והדר לבושה" בעמוד 53 וז"ל: **"שמלות וחצאיות שבקושי מכסות את הברך בעמידה ישרה (זקופה) – לא נכון ללובשן"**.

ומדוע כתוב לשון **ש'לא נכון'** הרי צריך לכתוב **שאסור** ללבוש חצאית כזו. ובהמשך דבריו כתב שאם בנות צעירות שצומחות במהירות – יכסו רגליהן במדויק עד הברך – אז כעבור זמן קצר ימצאו עצמן בבגד "שאינו מכסה את ברכיה כלל" ובגלל העתיד יש עליהן כבר היום דרישה להאריך מעט.

וקשים דבריו, **שהרי אסור ללכת בבגד שמכסה בעמידה ולא מכסה בישיבה**, אז מה צריך סיבות עתידיות, הרי כבר כעת הבגד אסור כי בישיבה תתגלה הברך! (ונראה שלדעתו מדינא מותר בבגד כנ"ל ורק לא מומלץ ולכן מחפש נימוקים נוספים).

קבלנו עדויות על מוסדות חינוך שקיצרו את חצאיות התלבושת ע"פ הוראות הרב פאלק באופן שיכסה את הברך, בעמידה בלבד, ובישיבה מתגלה הברך ומעליה, ר"ל.

גדולי הפוסקים **במכתב (תשל"ד)** פרסמו שהחצאית **צריכה לכסות את הברך בכל המצבים המזדמנים** (בישיבה, עלייה לאוטובוס, וכדומה), ואסור לחצאית אפילו להיצמד לגוף בכל המצבים ("כללי בגד צר", אדר תשס"ב, וראה עוד מכתב "פסקי הלכה", תשע"א הו"ד להלן פרק כד, האורך הרצוי עפ"י ההלכה). **נמצא שהרב פאלק "בפסקיו" המתמיהים, קיצץ מאורך החצאיות יותר מ-20 ס"מ, ומכשיל את הרבים בהרהורי עבירה.**

פרק ח'

בעניין גרביים

א

"מכשיר" גרביים בעובי 20 דנייר!

בספר 'עוז והדר לבושה' (עמוד 315) מביא בערבוב סיבה ראשונה וסיבה שניה (שהם לדעתנו דעת המקילים) – אבל למעשה לכל אורך המאמר משתמש בהגדרה מעשית אחת והיא: **שמטרת הגרביים ותפקידן "לטשטש את הראיה הברורה של הרגל" ומתעלם מההגדרה הנכונה לפי רוב רובם של הפוסקים המחייבים כיסוי גמור מן הדין, וכן דעת הגר"ש ואזנר והגר"נ קרליץ ושאר פוסקי זמננו: שהחלק התחתון של הרגל (מהברך עד הקרסול) צריך כיסוי גמור בדיוק כמו שאר הגוף!.** (וראה עוד מכתבם לעיל בעמ' ה' שהגרביים לא יהיו שקופות כלל).

מאחר ו'עוז והדר' לא כותב מספר דנייר אלא רק שיש לטשטש את המראה הברור – הרשות נתונה ביד כל מורה ותלמידה לבחור לבד בין 1% טשטוש עד 99% טשטוש של המראה הברור של הרגל.

זאת בניגוד גמור לפסק גדולי ישראל ולדרישת הגר"ש ואזנר שנאמרה לרב הרב פאלק אישית ע"י מרן שליט"א, וגם נשלחה לו במכתב ע"י הגרמ"ש קליין – **שחייב לכתוב שצריך כיסוי גמור שלא יראה גוון הרגל כלל! ושצריך לכתוב מספר דנייר העונה על הדרישה הנ"ל בתוספת הסתייגות שדרוש בדיקה בכל מצב.**

וכתשובה לטענת הרב הרב פאלק: שבחו"ל לא מסוגלים ללכת בכיסוי גמור וצריך להשמיט את עניין עובי הגרביים, השיב מרן שליט"א (ציטוט ממכתב הגרמ"ש קליין שליט"א) וז"ל: "השמטת הענין אינו פתרון! ודומה לכותב חיבור בהלכות שחיטה ומשמיט הלכות דריסה וכדומה... גם בשיעורי הלכה עליו להדגיש האיסור הנ"ל באופן ברור".

והנה לא די שנשאר בספר עוז והדר בחוראות מעורפלות, אלא שכל לומדות השיעורים מקבלות עדכון מהקונטרס "עוז והדר לבושה" (באנגלית שמקורותיו בלשה"ק) שהדפיס הרב פאלק בשנת תשנ"ג.

וז"ל: "שבמקומות שלא נהגו לכסות רגליהן – כמה שמחליטים נשים שזה צנוע כשר ואפילו עשרים דנייר מותר, כי לא קבלו עליהן אלא שיהיה כמין מסך (וילון) המבדיל", עכ"ל הרב פאלק בקונטרסו תשנ"ג.

להסיר מכשול - פרק ז'

גם במקורותינו ('עוז והדר לבושה' עמוד 315) שציין מ'שלמת חיים' (ח"א סי' ס"ו) שחייב הכיסוי של הרגל למטה הוא רק מצד מנהג – הוא טעות כי שם מדובר בקטנות ולא בגדולות וגם דן לעניין דין ערוה לדבר שבקדושה ולא לענין חובת כיסוי. ואדרבה ב'שלמת חיים' בסי' שאחרי זה (ס"ז) כתב שבגדולה יש להקפיד טובא. ומובן לפי"ז מכתב הגרי"ח זוננפלד משנת תרפ"ז שחייב תורה לכסות כל הרגליים.

וכן בתשובות 'אגרות משה' (אבה"ע ח"ד סי' ק') מיירי על קטנה, וכלשונו: "ונוגע לדינא ממש בקטנות דליכא הרהור... וזה אולי טעמם" (של המקומות שהקילו בזה) – הרי אפילו על קטנות לא הכריע היתרא אלא כתב בלשון ספק. וזה דוגמא נוספת שהרב פאלק מסלף דברי הפוסקים. (ודע דגם במשנ"ב אין ראיה שהתיר גילוי מקום זה – דגם אם אינו ערוה לענין אמירת דבר שבקדושה, עדיין איכא חיוב כיסוי מדין צניעות! כמו ששמעתי מהגר"ש ואזנר ומהגר"ח קניבסקי ועוד גדולי תורה – דמסתבר דגם המשנ"ב מחייב כיסוי הרגל מדין צניעות ברה"ר).

גם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, שסבר דהמשנ"ב פסק שאין חיוב מדין ערוה אלא רק מצד המנהג, מ"מ למעשה חזר בו ופסק דלא כמשנ"ב (במכתבו משנת תשנ"ז שנכתב בכ"י ראה צילום לעיל פרק ב) **דיש חיוב כיסוי מדינא על כל הרגל** מאחר ורבו הפוסקים המחייבים כיסוי כל הרגל. אם כן, על אף שלענין הלכה הוכרע דיש חיוב כיסוי מדינא על כל הרגל, הלך הרב הרב פאלק ולקח הסכמה מכל הגדולים שפוסקים לאסור מדינא – ובלא ידיעתם הדפיס שאין חיוב מדינא רק מצד המנהג! – כדי להצדיק את מה שכתב בקונטרסו משנת תשנ"ג דב: 20 דינייר יוצאים מנהג כיסוי הרגל.

וזאת מלבד ההטעייה החמורה – כי גם אם חובת הכיסוי מצד המנהג 20 דינייר לא נחשב כיסוי כלל, וכמאן דליתא, ואין יוצאים בו חובת המנהג כי אינו מצניע הרגל ומבליט את יופייה יותר, וכפי שהעיר בזמנו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל.

ב

מספיק "בדרך כלל" כשר

כידוע לפי כללי הצניעות לא מספיק "בדרך כלל". אצל הרב פאלק בהרבה הלכות מספיק שיהיה כשר רק 'בדרך כלל' ולכן כתב ב'עוז והדר' בעמ' 326 וז"ל:

"מותר ללבוש גרביונים עם דוגמא קלה המתקבלת מחורים זעירים בבד... **בדרך כלל**, החורים היוצרים דוגמאות קלות אלה זעירים בגודלם והעור אינו נראה בעדם".

ולכן יוצא מדבריו שאפילו אם לעיתים רבות מותחים את הגרב ורואים את העור בעד החריצים – גם כן מותר.

להסיר מכשול - פרק ז'

האם גם במאכלים הכשרים בדרך כלל ולפעמים הם טריפה ג"כ יתיר הרב פאלק לכתחילה...

ג

גרביים בצבע העור

כתב פלאק בספר 'עוז והדר' בעמ' 321: "יש קהילות המתירות רק גרביים בהירים... וגוונים מתונים של קרם".

והנה הוראת גדולי הפוסקים שאסור ללבוש גרביים בצבע חגוף! וגוויני קרם מתון הם לכו"ע צבע חגוף, ואיך הרב פאלק מתיר גרביים אלו?

כמו-כן יש לתמוה איך פוסק כאן הרב פאלק להיתר, נגד מש"כ בעצמו (בעמ' 325) לאסור צבע חגוף בגרביים? וזה דוגמא אחד מרבים שהוא סותר עצמו ממקום למקום, וכמעט שלא נמצא עמוד אחד בספר בלא טעויות, סתירות, בלבול ושיבוש.

ד

גרביים בצבע שחור

כתב 'עוז והדר' בעמ' 322, וז"ל:

"חשוב ביותר שאשה הלובשת גרביים שחורים... לא תנהג כך בקהילות שאין מרשים זאת" וטעמו: "ראשית, היא תבלוט בסביבה, וזה כשלעצמו מהווה חוסר צניעות"

– מילים אלו מהווים רשעות גמורה והיפך התורה, כי הרי אשה שהולכת בצניעות יותר מחברותיה אין זה נחשב חוסר צניעות.

וכבר הארכנו בזה להלן פרק כ"א בקטע מגלה פנים בתורה שלא כהלכה שאין לזה מקור ושורש בהלכה. וכן שמענו מהגרש"ז אויערבך זצ"ל, וכן דעת הגר"ש ואזנר שליט"א להדיא דאף בדברים שונים במיוחד מהסביבה שיש בהם תוספת צניעות כענין לבישת ה"שאל", בוודאי שאין בזה שום חסרון צניעות במה שהולכת יותר בצניעות משאר נשות העיר, ואם מסתכלים בה, הרי לא רואים שום דבר שאינו צנוע המושך להרהור והסתכלות, ובודאי אין להחשיבו כחסרון צניעות, עכ"ד.

ה

מעודד גרביים הדוקים לרגל

כתב עוז והדר בעמוד 387:

"יש בשוק גרביים עבים העשויים כותנה או אקרילן ואינם הדוקים לרגל, הגרביים אינם

להסיר מכשול - פרק ז'

נאחזים, ונוזלים – מה שיוצר מראה מוזנח מרושל ואפילו דוחה. אין ללבוש פריט בלתי מתאים שכזה, לא בפני עצמו ואף לא על גבי גרביונים", עב"ל.

ודבריו מזעזעים כל לב, הרב פאלק מתעלם מהחיוב להסתיר את צורת השוק הבולט, ודורש ללבוש רק גרב הנצמדת לרגל ומבליטה את צורת השוק – זה מה שמתאים לבת ישראל. אבל גרב שנוזלת ומסתירה את צורת השוק ונותנת מראה דוחה אינו מתאים ואסור ללבושו. כי לשיטתו של הרב פאלק בת ישראל צריכה להיראות במיטבה, מושלמת ומהנה את רואיה – כולל גברים זרים... (ראה להלן ציטוטים מספרו).

פרק ט'

בעניין איפור

– א –

איפור במידה ניכרת:

"מותר" בחו"ל – "לא רצוי" בארץ ישראל

כתב בספר "עוז והדר" בעמוד 54 וז"ל:

"יש מקומות בחוץ לארץ, לדוגמא, בהם נוהגות הנשים להתאפר במידה ניכרת, לעומת חוגים חרדים בארץ ישראל ובהרבה קהילות בחו"ל שם מתייחסים לשימוש באיפור במידה ניכרת כאל דבר בלתי רצוי הנחשב כגנדרנות מופרזת" עב"ל.

ודבריו תמוהים: הרי כל הרבנים פסקו וכתבו שאיפור במידה ניכרת הוא אסור וזה היה מחטאי בנות ציון שהחריבו המקדש – ומה שייך לתלות הכשלה שכזו במנהגי המקום?! יתר על כן, מדוע מתייחס לשיטת האוסרים בלשון "שזה דבר בלתי רצוי" ולא כותב שזה איסור!.

ולכאורה התירוץ לתמיהה נמצא בעמ' 413 שם כתב וז"ל: "כאשר אשה יהודיה משתמשת בתכשירי איפור כדי לשפר את הופעתה, – מטרתה צריכה להיות – הוספת חן הנותן ביטוי לאישיותה האמיתית" עב"ל.

לדעת הרב פאלק, כאשר זאת המטרה – מותר כל איפור – כי הכל הולך אחר המחשבה! והמחשבה משנה את המעשה להפכו מפריצות לקדושה!! וממילא הכל משתנה לפי המקום והזמן.

להסיר מכשול - פרק ז'

וכן כתב ב"עוז והדר לבושה" בעמ' 406 וז"ל:

"הפסוק בתהלים אומר: 'ויתאו המלך יפיך כי הוא אדניך והשתחוי לו' – מלך מלכי המלכים, הקב"ה, יאהב את יופיך בידעו כי את נתינה נאמנה לו, החפצה ביופי ברוח הנכונה, מתוך שאיפות טהורות. את דואגת ליופיך במידה מבוקרת ומאוזנת, מתוך רצון להנעים לסביבתך, להכניס שמחה לביתך וליהנות את בעלך, ולא מתוך שאיפה לזכות בהערצת כולם".

האם תפקיד האשה להנעים לגברים שנמצאים בסביבתה?!

האם כאשר כוונת האשה לשמח וליהנות את בעלה בכך שכולם ידעו שיש לו אשה יפה, הופך את האיפור הפרוץ לטהור ואהוב בעיני ה'?

הראיה של 'עוז והדר' מספר תהלים שהקב"ה תאב ליופי של איפור חיצוני גובלת בליצנות ובכפירה. ולסלף פסוק בתהלים ולהתאימו ל'מודה' שברחוב הוא רפורמה, וכל המעיין במדרש רבה ובראשונים יראה שכתבו שכל הפסוק (תהלים מה, יב) מדבר על המוסרים נפשם למען כבוד ה' כאברהם אבינו והדומים אליו.

והרב פאלק הולך בשיטתו הידועה שדת יהודית משתנה לפי המקום והזמן – ולכן כתב בעמוד 13 "שסוגים שונים של תכשירי איפור וכדומה הושמטו משום שבמקומות מסוימים הם התקבלו אפילו אצל נשים צנועות – ובמצב כזה הם מותרים הלכתית באותם מקומות".

א. בהקדמה לאיפור כותב שאינו מעודד שימוש באיפור ואילו בהמשך מעודד באופן נלהב איפור "כי אשת חיל צריכה להקרין שמחה ולהנעים לסביבתה" (עמודים 403, 406). "כך צריכה להיות גישתה של האשה – עליה להופיע בין האנשים במראה נאה ומלא חן" (עמ' 413).

הרב פאלק כותב שמותר לאשה להתאפר ולהוסיף חן לפנייה ומצד שני כותב שפנים יפות מהוות סכנה לציבור. מה אם כן מטרת הספר 'עוז והדר', מלבד בלבול וטשטוש יסודות צניעות? איך תדע את הגבול? וכך הולך וחוזר באריכות גדולה ומבלבל את המורות והבנות ובסוף יוצאים מדבריו רק מושגים פסולים, כגון (עמ' 408) שאין להוסיף איפור פנים מיותר ומוגזם "הרבה מעבר לצרכי האשה" ולפי זה כמה שהיא רוצה להתאפר שאינו "הרבה מעבר לצרכיה" כן מותר לה. (ומה שהוכיח בביכול מדברי 'הצמח צדק' להתיר איפור לפי צרכי האשה, הוא סילוף גמור כי הצמח צדק, התיר רק גילוי פנים ולא

יפוי הפנים אפילו לא בכל שהוא. וכך כסדר מוציא הרב פאלק ציטוטים מהקשרם ולומד מהם הלכות מוטעות).

ב. הגדרותיו ההלכתיות אינן לפי הוראות גדולי הפוסקים שליט"א, כאשר כותב בהקדמה: שכל הבהרותיו הם "להדריך את המשתמשות באיפור לעשות זאת בצורה נכונה ע"פ התורה ולא לעבור את הגבולות המותרים" עכ"ל (עמ' 403). והנה ראה מה שכתב שאיפור מותר אם הוא משפר את ההופעה ומוסיף חן וזו"ל: "ולשפר הופעה ולהוסיף חן למראן זה – דרך כשרה! השימוש הנכון באיפור משפר את הופעת האשה ויוצרת תדמית בריאה, מאושרת ונעימה לעין" (עמ' 406). "ומקורו" הוא מסילוף פסוק בתהילים ש"מותר" להתאפר אם דואגת שיהיה במידה מבוקרת ומאוזנת – מתוך רצון להנעים לסביבתה (וזה כותב הרב פאלק גם ביחס לנערות!).

- ב -

האיפור האסור לדעת הרב פאלק – הוא מטעם שריבו האיפור "אינו מייפה אשה זו כלל"

עוד כתב לגבי **איפור ברחוב** (עמ' 404) – שמעיקר הדין אסור להשתמש רק "במידה יתירה של צבע" (המרכאות במקור) ובהמשך בעמ' 407 כתב: "שימוש בשפתון במקרים רבים אינו מתאים... שפתון בצבע אדום עז, לרוב, אינו מוסיף כל חן" – ומדבריו יוצא שלמיעוט הנשים שיחליטו ששפתון אדום עז כן מוסיף להם חן ויופי ומשפר את ההופעה שלהן – הדבר מותר! למרות שגורם להבלטת פניה, לפריצות והכשלה.

וכך כל אריכות דבריו (עמ' 407) שאין להתאפר איפור יתר רק משום ש"כולם יסכימו כי עודף איפור אינו מייפה אשה זו כלל" (ואם הדבר מייפה אותה קצת מותר גם איפור – יתרי!).

הוא מתעלם באופן שיטתי מהבעיה של הכשלת הרבים שיש באיפור הניכר לעין. ואף שמזכיר בכמה מקומות את הענין של הכשלה, בפסק למעשה הוא מתעלם מזה ומתיר דברים שאסרו גדולי הפוסקים.

ספר 'עוז והדר לבושה' מעודד שיזוף קל

ספר "עוז והדר לבושה" מדריך ומעודד לאיפור ושיזוף קל, ועל-כן גם בעמ' 412, למרות שהפסול היחידי שראה לכתוב נגד שיזוף מלאכותי מרובה: שהוא מראה על התעסקות

להסיר מכשול - פרק ז'

יתר בהוספת היופי. מכל מקום את השיזוף הקל אינו דוחה אלא מעודד בזה"ל: "על אף ששיזוף קל של העור נחשב כתוספת חן" (ראה פרקי דר"א פרק כד הערה ג).

ואחרי שכבר כתב לעיל בענין איפור שצריך להוסיף חן לסביבתה (עמו' 403) "שאשת חיל צריכה להקריין שמחה ולהנעים לסביבתה" ובעמ' 406 כתב: "השימוש הנכון באיפור – לשפר את הופעתן ולהוסיף חן למראן – זו דרך כשרה!... השימוש הנכון באיפור משפר את הופעת האשה ויוצרת תדמית בריאה מאושרת ונעימה לעין", עכ"ל. ובעמ' 413 כתב: "כך צריכה להיות גישתה של האשה עליה להופיע בין האנשים במראה נאה ומלא חן". אם-כן, הוא הדין בענין השיזוף הקל שהוא מומלץ כיוון שמוסיף לאשה חן. (מה ההבדל בין שיזוף קל לכבד? התשובה: שכנראה הרב פאלק לשיטתו שכל ענייני הצניעות משתנים לפי המקום והזמן, והרחוב, והשכונה, והעיר, והמשפחה וכו').

והנה, ראייתו מפרקי דר"א היא סילוף.

דבר פרקי דר"א איתא שבני שם שחורים באופן ממוצע, לא שחורים ככושים, ולא בהירים לגמרי כגרמנים מבני יפת – (פירוש הרד"ל באות ג) – היינו שיהודים שהם מבני שם הם מטבעם ממוצעים בצבעם, הרי שממירי התם שבאופן טבעי בלי התאמצות כל שהיא זה צבעם, ומה שייך זה לענין שיזוף קל שנעשה באופן מכוון להוסיף צבע. זה סגנון הראיות בכל הספר 'עוז והדר לבושה' – אוסף סילופים!

תפקיד האשה בבית וברחוב להיות "נחמדה ומהנה" לכולם

'עוז והדר לבושה' חוזר על עצמו כמה פעמים שתפקיד האשה בבית להיות נחמדה ומהנה" (עמ' 104). "התנחלותה המהנה ואופן לבושה מאפשרת לו לגרש מעליו את היצר". (עמ' 105) "התכשיטים ניתנו לאנושות כדי שהאשה תיראה נאה ומושכת בבית" (עמ' 105). ובעמ' 103 הדגיש את חובתה המיוחדת של אשת ת"ח: להקפיד על הופעתה אפילו בפומבי שתהא כזו שתספק את רצונו של הבעל ותגרום לו הנאה מהופעתה".

ומדגיש חוזר והדגש שהופעה חיצונית ויופי של האשה הם הגורמים לאושר ושמירה מהיצה"ר של בעלה. וכן בכדי לספק את רצון הבעל שנהנה מכך שכולם מכירים ביופיה של אשתו, כנאמר באחשוורוש: "להראות העמים והשרים את יופיה כי טובת מראה היא.

וכל דברים הם שלא כדברי הראשונים והאחרונים, דהנה על הגמ' (ביבמות ס"ג) שהביאה מספר בן סירא "אשה יפה אשרי בעלה"

להסיר מכשול - פרק ז'

כתב המהרש"א (שם) "לפי פשוטו גם היפה במעשיה אשרי בעלה שהיא מצילה אותו מאשת אחרים...". ובמאירי בשבת (דף קמ' בד"ה מדת) מבואר שהבעל והאשה זוכים לחיי אושר וסיפוק רק ע"י הצניעות דז"ל: " שאף הכעורה שבכעורות אם עומדת בצניעות ומיקרת עצמה אצל בעלה, אף היא חשובה בעיניו ולא תתגנה".

ויסוד הדברים מבואר בסוגיא דסוטה (דף מ"ז) "חן אשה על בעלה" ופירש"י "חן האשה תמיד על בעלה ואפילו היא מכוערת נושאת חן בעיניו". וחן הוא מתנת חינוך (עיין ברכות ז. ובספרי פרשת נשא עה"פ ויחונך) היינו חסד הבורא שימצא חן אע"פ שבאופן טבעי אין לזה מקום. ועל כן ברור, שהצנועה במעשיה שרבים זכויותיה, ירבה חינה בעיני בעלה עשרת מונים על כל אותם נשים המבליטות יופיין בראש חוצות. וכידוע בשנים עברו שהנשים הקפידו על צניעותן מאד, בתי ישראל היו מיוסדים על אהבה ורעות ואחוז הגיטין היה קטן מאד, והיום שהנשים מקפידות על יופיין החיצוני ואע"פ כן השלום ואהבה רחוקים כ"כ מהבתים, וריבוי הגיטין הוא לאין ערוך. כי רק בחיים ע"פ התורה בצניעות ובקדושה זוכים לאושר וסיפוק אמיתיים.

דברי הרב פאלק הם נגד המפורש בראשונים (רבנו יונה, אורחות צדיקים, שיסודם בחז"ל) שאשה מתיפה לעיני אחרים ברה"ר ענושה בעונש כל אחד ואחד שהכשילה. (ראה עוד מקורות באריכות בספר 'מלבושי כבוד עמ' מד-מו).

וגם לגבי אשת ת"ח ההידור אחרי היופי אינו מציל מהחטא – ראה באריכות ב'מלבושי כבוד' עמ' ס"ט. וראה עוד דברי המאירי (שבת קמ. בד"ה מדת) דאם עומדת בצניעות אפילו כעורה שבכעורות חשובה בעיניו ולא תתגנה. וכ"ה ברבינו בחיי ("כד הקמח" ערך חתן סוד"ה בשם) שלא יקח אשה לשם יופי. ועיין ב"רוח חיים" (ריש אבות) בשם הזוה"ק "דאשה נאה דאיהו נשמתא" וכן הוא בהגהות רא"ג מגריידיץ (תלמיד רעק"א, בשבת כה:;) בשם תיקוני הזוהר שפירש דמיטה מוצעת קאי ארוחניות. וכ"נ ב"חכמת מנוח" (שבת, שם) דנקט אישה מקושטת לת"ח משום דמייירי אשבת ועונת ת"ח מע"ש לע"ש. הרי שדעתם דאשת ת"ח הרי היא כשאר נשים דעלמא, ואין לה להדר אחרי היופי, אלא אדרבה צריכה להדר בצניעותה ולא להקפיד על יופי המלבושים והתכשיטים, כי ממנה לומדות נשים אחרות כמש"כ ב"פלא יועץ" (ערך נשים).

ובימי חורפי שמעתי מהגה"ק הגר"י קניבסקי זצוק"ל: "שהחן והקדושה שיש לבנות הישוב הישן בלבושן וצניעותן, אין לאף אחת מהישוב החדש בפאתה ולבושה – וזה נוגע גם למציאת חן בעיני הבעל – כי חן אשה על בעלה מתחזק כפי גודל צניעותה". – ודבריו מאירים ויסודם בראשונים הנ"ל.

פרק יב

התקשטות והתבלטות ברשות הרבים – לכבוד בעלה.

בעמ' 103 הביא פלאק סוגיא דאבא חלקיה (תענית כ"ג ע"ב) בזה"ל:

"שאשתו יצאה לקראתו והתקשטה בתכשיטים מעבר למה שנהגה בדרך כלל לענוד בצאתה מביתה". והוציא מזה הלכה: "בדבריו אלו ביקש לרמוז שעל האשה מוטלת אחריות להקפיד על הופעתה אפילו בפומבי שתהא כזאת שתספק את רצון בעלה ותגרום לו הנאה מהופעתה".

הנה גם לפירוש רש"י בתענית שהתקשטה "בתכשיטים" לא מבואר שעשתה כאן בצאתה לרה"ר במקום שהיו שם רבים, וגם לא מבואר שהוסיפה תכשיטים יותר על מנהגה הרגיל בצאתה לרה"ר. וראה בשו"ת שלמת חיים (סימן תרכ"ו) שז"ל: "דאינו מבואר כשהלכו בשוק, דאפשר שהיה ביתו סמוך לשדות", והוא כמש"כ דלא יצאה לרשות הרבים כלל.

ובירושלמי (תענית פ"א ה"ד) כתב דבסתם לבשה בחוץ "בגדים צואים" (מלוכלכים) להתגנות על הבריות כדי שלא יתנו עיניהם בה עיי"ש בפירוש קרבן העדה, ורק בפני בעלה לבשה בגדים נקיים (ולא תכשיטים). ואם נזהרה אשת אבא חלקיה בדברים המותרים (בגדים נקיים) שלא בפני בעלה, בודאי שנזהרה מתכשיטים בולטים בפני אחרים שהם אסורים מדינא ואפילו שבעלה היה עימה.

ולאמור ל"שלמת חיים" גם לתלמוד בבלי המעשה היה בשדות ולא במקום אנשים, ולא ידעה ששני ת"ח יתלוו לבעלה מהשדה. או דמיירי הבבלי בתכשיטים שאינם בולטים המותרים ברה"ר, דלא נאסר בתנחומא רק תכשיטים בולטים "כעיר של זהב" המושכים עין להסתכל בה.

מכל האמור עולה, שמעולם לא נאמר בגמ' ע"י אבא חלקיה שאשה ביציאה הפומבית לרה"ר מצווה לה להתקשט לכבוד בעלה באופן יותר מהממוצע שרגילה בו, כי שם מיירי בתכשיטים רגילים שאינם בולטים או שעשתה זאת בשדות שלא בנוכחות אנשים. הן לבבלי והן לירושלמי. [ועיין באורחות יושר להגר"ח ק"ק שליט"א, פרק כ"ד].

והרב פאלק מסלף הגמ' ולומד אותה בלא ירושלמי ובלא שלמת חיים, וכל השקפתו היא גיבובי שקרים וסילופים כדרכו.

פרק יג

עוקר הלכה, מתיר תכשיטים בולטים,
פסקים סותרים

ז"ל בע"מ 398: "מותר אפילו לענוד תכשיטים במקומות ציבוריים... למעשה אנו מוצאים בחז"ל (ירושלמי פ"ו ה"א) שאפילו נשים חשובות ביותר, כאשתו של רבי עקיבא ענודו תכשיטים".

במקום אחר (עמ' 105) מביא את דברי המדרש תנחומא הדין בשאלת אשה היוצאת בשבת לרחוב עם תכשיט יפה במיוחד (עיר של זהב כאשת ר"ע) ומסיים המדרש: "אמרי רבנן, אף בחול אסור לצאת בהם לרשות הרבים מפני שהעם מסתכלים בהם..." ומוסיף הרב פאלק "על אף שההלכה מקילה לעומת מה שמוכן מדברי המדרש, ולמעשה מותר לאשה לצאת לרשות הרבים כשהיא מעוטרת בכמות מתונה של תכשיטים".

הרב פאלק מניח שאשת ר"ע הלכה בתכשיטיה ברה"ר, ומכוח זה מחליט ש"עיר של זהב" שאסר המדרש תנחומא, הבבלי מתיר, ומכוח זה "פסק" שלמעשה ההלכה מקילה בזה.

ובאמת כל דבריו טעות ביסודם. אשת ר"ע הלכה בעיר של זהב בבית ולא ברה"ר, דלמבואר ברמב"ם (אישות פי"ג ה"א) דהנשים היו ממעטות מאוד ביציאה לרה"ר משום צניעות, א"כ האי דירושלמי דקתני סתמא דחזיתא אשת ר"ג לאשת ר"ע ולא נתפרש היכא, על כרחך שהיה בבית ולא ברה"ר.

וראה עוד באריכות בקונטרס בגדים הדוקים (עמ' ל"ב) שכן מוכח מהירושלמי (שבת פ"ו ה"ד) דתכשיטים גדולים המושכים עיני אנשים אסורים, והם היו מהגורמים לחורבן בית המקדש. וא"כ דבתלמוד בבלי לא נתפרש היתר "בעיר של זהב", דאפשר לפרשו בבית. ובתנחומא ובירושלמי מפורש להדיא האיסור לצאת בתכשיטים בולטים לרה"ר, האיך כותב "שההלכה מקילה לעומת מה שמוכן מדברי המדרש".

והרב פאלק ממשיך להפתיע ולהטעות את הקוראים בהמשך דבריו (עמ' 398) כותב וז"ל:

"אין ראוי לאשה לענוד תכשיטים יקרים במיוחד, גדולים במיוחד – טבעות זהב ענקיות או משובצות יהלומים!!"

האם עיר של זהב אינו תכשיט גדול מספיק בשביל לאוסרו, האם הוא פחות מטבעות זהב ענקיות שאסר.

הדברים מוכיחים שפסקי שספר "עוז והדר לבושה" נקבעים לפי "רצון ויכולת הציבור", ולפי המצב הממוצע ברחוב.

מעודד שמלות יפות ברשות הרבים נגד חז"ל

בעמ' 319 מכנים הרב פאלק רעיונות מסוכנים בדברי חז"ל – הוא מאריך להוכיח ממאמרי חז"ל שראוי לשמלה להיות פרחונית ומקושטת בכל צורה שהיא "כי שמלה יפה מסיטה את תשומת הלב מהגוף עצמו".

"ראיתו" ממדרש בראשית רבה (נ"ב, י"ב) שאבימלך נתן לשרה "כסות עיניים" המדרש מסביר כי מדובר היה בבגד יפה, מדוע נתן אבימלך לשרה בגד שכזה?? אמר רבי יוחנן עשה לה כסות שיהיו מביטים בה (בכסות) ולא בנויה (יופייה של שרה).

וכל רואה משתומם שראיית הרב פאלק מהמדרש נדחית מחמש סיבות.

א. במדרש הובאו עוד פירושים, דיעה שניה "שהכסות היתה עיניים עיניים" ופירש היפה תואר: "פי' מעשה אורג מלא נקבים ותולה על הפנים והיא רואה הכל ואין איש יכול לראותה" (כעין רעלה). ומדוע לא הוציא הרב פאלק מדברי המדרש: **שאשה צריכה ללכת עם רעלה על הפנים**, כדי שלא יראו בני אדם פניה ואת יופייה ולא יחמדוה? למה החליט שרק הפירוש הראשון של המדרש להלכה?!

ב. גם לפירוש ראשון שהיה כסות נאה, אין ראיה משרה שהיתה מד' נשים יפיפיות שבעולם (מגילה ט"ו) לשאר נשים, שאפשר דאצל שרה בגד נאה מהווה פחות הכשלה מפניה הנאים, אבל באשה רגילה תוספת בגד נאה לפנים נאים אולי גורם מכשול טפי.

ג. כבר כתב הרמב"ם שנשים צנועות יוצאות מביתן פעם בחודש, האם שרה שנאמר עליה "הנה באוהל" ופירש רש"י "צנועה היא" טיילה ברה"ר יותר משאר נשים ח"ו. וא"כ מסתבר שאבימלך נתן לשרה את הבגד רק למקרה שא"א להימלט שיראנה [וכעין המבואר בחז"ל על אברהם שהטמין שרה בתיבה בהגיעו למצרים ואנשי המכס גילו אותה], אבל לטייל בבגד נאה ברה"ר אין ראיה כלל מהמדרש.

ד. בשרה הבגד היה כשביל להיזהר מגויים בלבד שאין בהם ולא תתורו לדעת הרב פאלק, ומנ"ל דבישראל ג"כ אמרינן הכי.

ה. ומלבד זאת כל הראיה בטעות יסודה – כי במדרש לא מבואר שאברהם ושרה הסכימו עם אבימלך, ואפשר דלא הסכימו ולא השתמשה שרה כלל בבגד היפה שעשה לה אבימלך.

פרק טו

אורך השמלה בזמן חז"ל

(שם בעמ' 319) כתב הרב פאלק שנשות ישראל לבשו שמלות שהגיעו כמעט עד כפות הרגליים...

בזמן חז"ל כיסו הנשים כל כפות הרגליים ואף נסרך מעט על הרצפה, כמבואר בגמרא שבת דף צ"ח: וגם ברדב"ז (ח"ב סימן תש"ע) כתב בזמנו "שהיו הנשים מכוסות מכף רגל ועד ראש". ומה ענינו של הרב פאלק לסלף גמרא ולכתוב "כמעט עד כפות הרגליים? התירוץ, כדי שלא יבואו ח"ו ללכת בשמלות ארוכות מדי. ואע"פ שבפרק על אורך השמלה עשה פלפולים לחלק בין זמן חז"ל לזמנינו, ליתר בטחון גם סילף את דברי חז"ל עצמם בהעתקה כדי "למנוע מכשול" אפשרי של אורך מוגזם עד הרצפה.

פרק טז

שיער ארוך ופרוע לנערות

כתב בספר "עוז הודר לבושה" בפרק על הדרכה לתסרוקת נערות – בעמוד (253):

"שלשיער ארוך ומפוזר יש התנגדות הלכתית לפי חלק מהפוסקים". מדבריו מובן, שלפי חלק מהפוסקים מותר ללכת בשיער ארוך ומפוזר!

ומי כמוהו יודע כמה קשה היום על בנות הסמינר לעמוד בניסיון עד שרבות רוצות להתיר לעצמן את כל האיסורים, וכיצד הוא בא ונותן להם פתח כאילו הדבר שנוי במחלוקת – כאשר גדולי הפוסקים הכריעו לאיסור בכל תוקף. (במכתבם "שיתי ליבך למסילה", תש"נ) וחג"ש ואזנר כתב (בהקדמה לשו"ת שבה"ל ח"א) שהוא לקוח מהירודים שבאנושות.

והנה הרב פאלק כתב (בעמ' 239) שפיאה הגולשת על הגב פסולה ללבישה מהנימוק שתסרוקת זו היא מטבעה תסרוקת של נערות. הרי שהכריע כדעת "המתירים" ששיער ארוך ופרוע הגולש על הכתפיים מותר לבנות, ורק לנשים נשואות זה פסול כדי שלא יראו כבחורות – האם אין גבול להחטאת הרבים?

להסיר מכשול - פרק טו

גם נדהמנו שבפרק "תסרוקת לנערות" כותב (עמ' 254) את המילים דלהלן, וז"ל: "לשיער יש כוח משיכה חזק... בדומה לכך מתואר במוחשיות כוח הפיתוי של השיער בדברי רש"י על התורה. כשהיה יוסף בבית פוטיפר אדוניו, נמשכה אליו בעלת הבית – כתוצאה מכך שדקדק בהופעתו החיצונית..."

הופעתו המטופחת השפיע בצורה "כה מפתה" על אשת אדוניו עד שלא ידעה עוד מנוחה לנפשה. היא ניסתה להשפיע עליו ואפילו לפתותו להתעניין בה. מכאן אנו רואים כמה גדולה השפעת טיפוח השיער, המעורר כוח משיכה בלתי רצוי... כל האמור מדגיש את כוח המשיכה העצום והקסם הטמון בשיער ובפרט בשערה של נערה או אשה."

עוד כתב (255): "סוטה נחשדת בהנהגה אסורה, מניחים שהיא הסירה את כיסוי ראשה והוסיפה חן להופעתה בסירוק שערה באופן מגרה ומפתה".

הרב הרב פאלק כותב את כל הנ"ל לבנות הסמינרים בלא שום רגישות לניבול פה השזור בדבריו. בנוסף לכך הוא 'פותח עיניים' ומגלה מושגים פסולים שכאשר רואים בחור מטופח יש לחשוק בו, רח"ל.

ברור שספר 'עוז וחדר' עם סגנון כתיבה כזה הוא הרס וחורבן חינוכי לבנות הסמינרים.

פאה נכרית במראה שיער טבעי

- א -

מפלפל בעריות "זמתיר" פאות "קאסטם" – נגד דעת הפוסקים האוסרים מראה שיער – משום פריצות.

בדעת המתירים את הפאה כתב (עמ' 224) שהם מתירים את הפאה בין אם היא עשויה משיער טבעי ובין אם היא עשויה משיער סינטטי – "כל זאת בתנאי שהיא ניכרת כפאה ואי אפשר לטעות ולחשוב שזהו שיער הטבעי של האשה" עכ"ל. עוד הרחיב בהגדרה הלכתית מדויקת (בעמ' 231) בזה הלשון: "לפיכך, ברור שחייב להיות ניכר מיד כי האשה חובשת לראשה פאה – וכי החן הנראה לעין מגיע מהפאה ולא משערה הטבעי".

כל יהודי ירא שמים הרואה הגדרה זו "שחייב להיות ניכר מיד..." (שזה פאה!) מבין שכל הפאות הטבעיות בימינו – אסורות! ובפרט פאות קאסטם!! ותוך כדי דיבור כותב תוספת של "פלפולים בעריות" שההנאה שנהנה הרואה מראיתו תלויה בחילוקים! אם ההנאה

להסיר מכשול - פרק טו

מהחן והיופי שמגיעה למתבונן היא מתוך ידיעה שזהו מהפאה – מותר. ואם הנאתו בליבו היא מתוך ידיעה שנהנה משערה הטבעי – אסור!! כאילו ברגע הראשון יש הבדל בתאוותו. ומי יעמוד בסודו של 'היצר הרע' וגירוי לדעת חילוקים בהנאת עריות ועד כמה אחוזים הנאה יש להתיר או לאסור. ובפרט שהוא בעצמו תולה ההלכה בשניה הראשונה של הראיה!¹

ופשוט שגדולי עולם אלו שבעלמא דקשוט כמחרי"ל דיסקין (קונ"א סימן ר"ג) ואלו החיים עמנו שאסרו פאה במראה טבעי – משום פריצות!! והם אסרו בלי כל התנאים המשוונים הנ"ל!!! גם הרב פאלק בעצמו מודה (בעמ' 236) "שלפני כמאה שנה הפאות הטבעיות בקושי דמו לשיער טבעי – ואעפ"כ המחרי"ל דיסקין וה"מחניך קדוש" אסרו אותם כבר לפני מאה שנה ואמרו שיש מכשול הרהור במראה שיער!! אז כיצד מלאו ליבו "להתיר" פריצות כזאת, ולחחטיא את הרבים, רח"ל.

- ב -

פאה במראה טבעי ופאה ארוכה גורמת להרהור,

¹ ואם יש בת אחת שרוצה להחמיר על עצמה ולא לחבוש פאת קסטם – כי ברגע הראשון נראה מיד כשיער, אז בא הרב פאלק וסותם עליה הגולל בעמ' 239 וכותב וז"ל: "פאת קאסטם אמיתית עבודת יד ונראית דומה מאוד לשיער טבעי – מכל מקום עדיין ניתן לזהותה מפאת הגובה של חלקה הקדמי שאינו קיים בתסרוקתה של נערה, אולם כאשר החלק הקדמי גם הוא נמוך ושטוח – הפאה מקבלת מראה הדומה מאוד לסגנון התסרוקות של הבחורות בימינו ולא ניתן לזהותו כלל אפילו לא מלפנים, כאשר זהו המצב הסוואה היא מושלמת. היות שאשה הלובשת פאה כזו נראית כבחורה לא נשואה – הפאה אסורה" עכ"ל.

כאן כבר רואים שלדעת הרב פאלק בשביל לאסור פאה צריך שמכל ארבעת הצדדים של הפאה לא יבחינו בשום הבדל בין תסרוקת הבנות לפאה. והנה גם הרב פאלק עצמו מבלבל את קוראי ספרו ולא כתב להם את שיעור גובה התסרוקת מקדימה – כך שאפשר להתיר הכל!

מלבד זאת יש לתמוה עליו, וכי יודעים כל בני-התורה את הדקויות וההבחנות הללו! ואם נתקלו בסימן אחד קטנטן של הבדל – כבר נעלם היצר הרע – מהקאסטם עבודת יד – והיה כלא היה? זאת, למרות שהאריך בהתחלה (עמ' 236 – 238) על כל השכלולים בפאות ימינו ששערם דק ומבריק, גמיש ומתעופף בכל תנועה – שהם לבד גורמים הסוואה מושלמת, וגירוי יצר מושלם!

כיצד מתיימר הרב פאלק להיות בעלים על היצר הרע של כל היהודים בעולם והוא קובע לכולם שפאות קאסטם טבעיות לא מספיקות לגירוי היצר הרע – כאשר חסר פרט 'קטן' של מילימטר גובה מקדימה.

מאות מיליוני גויות רוכשות את אותם פאות שהרב פאלק מכשיר – למטרות פיתוי ועבירה וכל הז'ורנלים של הפאות מלאים בשבחים על גירוי היצר שגורמים הפאות הללו, ואילו הרב פאלק חולק על היצר הרע ומשכנע את שומעי לקוחו בפילפולי הבל שהיצר פועל רק כאשר מכירים מכל רוחות השמים שזה כשיער טבעי! כך הרב פאלק דוחק את האיסור למקרים רחוקים מאוד עד שכל אשה צעירה – יכולה לומר שהפאה הפרוצה שלה היא בהכשר הרב פאלק – וכך הוא מטהר את השרץ בק"נ טעמים.

וזה סיבת האיסור

הרב פאלק מטעה את הציבור וכותב **שסיבת האיסור בפאה במראה טבעי** (הנזכר לעיל) **או בפאה ארוכה** (עמ' 239 למטה) – הוא רק בגלל שהאשה דומה לבחורה. ולכן בונה מגדל קלפים הפורח באוויר להתיר כל פאות השחץ הדומות לשיער אם יש בהם זיהוי קטן שהם פאה – לאותם הגברים המתבוננים בהם בזכוכית מגדלת. ויש להתפלא על הרב פאלק שהרי התבוננות באשה אסורה (שו"ע סימן ע"ה במשנ"ב ס"ק ז) ומדוע מתעלם לגמרי מהאיסור להתבונן בנשים, ומתיר את אותם פאות בגלל אותם העוברים בשאט נפש על דיני התורה. ומשליך מאחרי גבו את ציבור היראים שאינם מאריכים להתבונן בנשים ונראית להם הפאה כמראה שיער אמיתי ונכשלים בהרהור ופריצות..

ודבריו הם נגד כל הראשונים בגמ' [ברכות כד] שכתבו להיפך מדבריו – **שייער יש בהם פריצות ותאוה**. גם בדברי תרומת הדשן (סי' י'), הרא"ש בכתובות (ע"ב.), ע"פ 'הישועות יעקב' (אבה"ע סי' כא עמ' כט): ובשו"ת חסד לאברהם (אבה"ע סי' פז) רואים שסיבת האיסור הוא **שפאה הנראית כשיער יש בה את התכונות של תאוה** כאמור 'שיער באשה ערוה' ויש בזה 'פריצותא דגברי'. וכן מבואר במהרי"ל דיסקין שאם פאה דומה לשיער זה גרוע משאר מראית עין הנזכר בחז"ל (כדם דגים) **כי מראית עין של ערוה יש בו הרהור!!!** ואשר על כן פאות במראה טבעי אסורות **כי יש בהם פריצות בעצמם!**

וכן **פאות ארוכות יש בהם פריצות בעצמם** כמבואר בגמ' (סוטה ח.), וכדברי הגר"ש ואזנר שפאות אלו מגיעים מהירודים שבאנושות שמטרתם הכשלה ופיתוי. (ולא כפי שכותב הרב פאלק שכל הבעיה רק בגלל הדמיון לבחורות!).

ו"הרב" הרב פאלק לכל אורך הפרק וגם במסקנה (עמ' 242) כותב רק שכל הבעיות מתחילות ומסתיימות בכך שהפאות היום דומות לתסרוקות של בנות (וברגע שישתנה תסרוקת הבנות או יהיה סימן היכר שהיא איננה בת – הכל מותר – ראה עמ' 238 שחילק בדינים לפי מנהג התסרוקות בזמנינו).

ולא נתקררה דעתו של הרב פאלק והוא מוסיף דברי ליצנות בספרו "לבשה של תורה" (סימן כח, ג) **באיזה פאה יש לחשוש למראית עין וז"ל: "פאה נכירת היקרים ביותר ועולים כאלפים דורל ויותר, שבין מרחקו ובין מקרוב יש מקום לחשוד באשה זו שלא כיסתה שערותיה"**.

ועל כגון זה אמרו חז"ל בסוטה (מט:): **דבעקבתא דמשיחא "פני הדור כפני הכלב"**. וביאר הגה"ק ר"א וסרמן זצוק"ל דהכלב לעולם הולך בראש ונראה כמוביל אדונו, אולם

למעשה מתבונן כל הזמן להיכן פונה אדוניו וכפי זה צועד. וכך יהיו סוג כזה של "רבנים" בעקבתא דמשיחא, שכביכול יצעדו לפני הציבור, אבל למעשה יטו את ראשם לראות מה הציבור רוצה ולפי זה "יפסקו" נגד התורה וההלכה.

פרק יח

איסור פאות אסופות

כתב בספר "עוז והדר לבושה" (עמ' 229) ז"ל: "רבים מגדולי ארץ ישראל וכן מקהילות רבות בחו"ל פסקו כי נשים לא תחבושנה פאות ארוכות – גם כאשר השיער אסוף ולא מפוזר. לדעתם פאות כאלו מעוצבות בסגנון האופייני לנערות אך נשים נשואות מעולם לא הלכו כך... במקומות אלה (בהם מתגוררים הרבנים האוסרים) אסור לאשה להתעלם מן הפסק ומדרגת הצניעות המקובלת במקומה ולחבוש לראשה פאה כזו ('קול קורא' החתום ע"י גדולי ארץ ישראל) גם במקומות אחרים בהם אין פסק מפורש נגד פאות ארוכות, מומלץ מאוד להקפיד שאורך הפאות לא יעבור את קו הכתפיים – משום – שפאות קצרות הן צנועות ועדינות יותר", עד כאן לשונו.

בקטע הנ"ל מסלף הרב פאלק את דברי גדולי א"י ומוסיף דברים שמעולם לא אמרו! כאילו לדעתם החיסרון של פאה בתפרוקת שיער ארוך אסוף – משום שלא מקובל אצל נשואות אלא אצל נערות. זאת כאשר גדולי ישראל אסרו זאת משום פריצות וכיון שנראות כשיער ולא כגוף זר איכא מראית עין והרהור.

החוצפה היותר גדולה המצוטטת בקטע הנ"ל היא שגדולי הפוסקים, גדולי הדור, מחייבים רק את תושבי הרחוב בו הם מתגוררים, ולא יהודים המתגוררים במקומות רחוקים יותר. גדולי ישראל דברו לכל מקום ואינם צריכים את אישורו והסכמתו של הרב פאלק. דבריהם לא נאמרו רק לרחוב ולשכונה בו הם מתגוררים! (היעלה על הדעת שהגרי"ש אלישיב פסקו מחייבים רק את רחוב חנן ופסקי הגר"ש אויערבך מחייבים רק את שכונת שערי חסד, והגר"ש ואזנר מחייב רק את שכונת זכרון מאיר)?!

מדוע הרב פאלק מבלבל את המורות והתלמידות לחשוב שעל כל פסק הלכה צריך את הרב השכונתי ולא מספיק לשמוע את גדולי ישראל עליהם העולם עומד?!

מדוע צריך לתת במה גם למו"ץ ה'מתקדם' המתגורר בלוס-אנג'לס, או "המרצה" בסמינר לבנות נושרות שנהפך ל"פוסק" לעת מצוא!!!

גם האורך המקסימלי שפרסמו גדולי ישראל ("שיתי ליכך למסילה", תש"נ) הוא עד החוליה הראשונה שבגב, שהוא הרבה מעל הכתף, כנגד מקום צמיחת שער הראש. כי מעבר לאורך זה השיער של הפיאה אינו צמוד לראש, אלא נעשה פרוע ומפוזר וזו בכל תנועה ונחשב לשיער פרוע. וחרב פאלק כדרכו "לקצץ" בקדושה "מתיר" עד קו הכתפיים, כאשר לפי החלכה זה נחשב לשיער פרוע, האסור לדעת כל הפוסקים.

והעידו רבניות חשובות, שנשים רבות שאינן מבינות בדיוק מהו "קו הכתפיים" מאריכות עפ"י "הוראת" הרב פאלק את הפאה עוד הרבה יותר מסוף הצוואר, כי מבינות שקו הכתפיים הוא סוף הכתפיים, במקום חיבור הזרוע לכתף.

מתי "מותר" להסתפר אצל גבר

'עוז והדר לבושה' (עמ' 515) מסביר מדוע בת צריכה להסתפר אצל ספרית ולא אצל ספר גבר, וז"ל:

"שתוך כדי עבודה מתפתחת שיחה ידידותית עם הספר ואין זה נכון לשקוע בשיחה ידידותית מתמשכת עם גבר. ולכן כל עוד יש בסביבה אישה המסוגלת לבצע את המלאכה – אין כל הצדקה ללכת לספר", עב"ל.

מדבריו משמע באופן ברור שאין איסור בדבר אלא רק הנהגה טובה של הרחקה במידת האפשר. ואם אין בסביבה ספרית – אז יש הצדקה ללכת לספר!!

כל דבריו בנושא זה הם 'ליצנות' והם בניגוד לפסק כל גדולי הפוסקים הגרש"ז אויערבך זצ"ל, ויבלח"א הגרש"ה ואזנר, והגר"ש אלישיב שליט"א שפסקו שאיסור חמור להסתפר אצל ספר!

גם מה שהסביר שעיקר הבעיה בתספורת הבת אצל גבר זה החשש שיגיעו לשיחה ידידותית, ולמרות שבכל דבר מאריך עד כדי בלבול, והנה כאן מתעלם מכל האיסורים החמורים הכרוכים בזה, כגון: חמגע שנוגע בבת! הפריצות בהתעסקות עם בת! איסור הרהור ו'לפני עיוור', ושכיחות איסור 'היחוד'!

ההתעלמות מיסודות החלכה המפורשים בשו"ע או"ח ואבה"ע כאחת, מראה על פטייה מהאמת.

פרק כ

דת משה ויהודית משתנה לפי המקום והזמן

כבר נגענו בנושא זה בעניין האיפור שרואים שדעתו של הרב פאלק ב'עוז והדר' שדת יהודית משתנה! ועתה נציין עוד שני דוגמאות שההסבר היחיד "לפסק" של הרב פאלק הם "דת יהודית משתנה לפי המקום והזמן".

א -

ב'עוז והדר' בעמ' 374 כתב בנושא כגדים צבעוניים במיוחד בין אנשי המזרח שלטענתו לבשו נשות המזרח ביציאה לרשות הרבים, וז"ל:

"בארצות המזרח התלבשו (ברחוב) נשים יהודיות חרדיות בלבוש ססגוני יותר מאשר רעותיהן בנות המערב. בדומה לכך הן ענדו תכשיטים בכמות רבה יותר מאחרות. בארצות המזרח, אין כל פסול בלבוש או בתכשיטים אלו, משום שהופעה זו מקובלת על כולם, אפילו בקרב הנשים הצנועות ביותר, ולפיכך היא נחשבת כהופעה עדינה".

ובספרו לבושה של תורה הרי"ף הרב פאלק על "מנהג" נשות המזרח ללבוש צבעים עזים וז"ל: וכנראה גדולי עולם שהיו בין עדות המזרח, הניחו הנשים ללבוש באופן זה".

הבקיא בספרי הפוסקים והיודע פרק בהיסטוריה, יראה שכל מה שכתב הרב פאלק הוא שקר. שכן ברוב ארצות המזרח לא יצאו הנשים לחוץ עם תכשיטים כלל, ולפני שיצאו לרח"ר התעטפו מעל בגדיהן עם כהה או סדין לבן שהסתיר וכיסה את כל גופן ובגדיהם מלפנים ומאחור ולא נראו מעולם ברשות הרבים כגדים צבעוניים. (ובענין הרדיד המבואר ברמב"ם שנהגו בו בהרבה מקומות, וכן היה המנהג עד הדורות האחרונים ברוב מדינות אירופה וארצות המזרח – ראה בסוף קונטרס "בגדים הדוקים" בהרחבה).

אמנם בביתם פנימה במקומות רבים במזרח (לא בכל המקומות) הלכו בבגדים ססגוניים, אבל זה היה לביתם בלבד ולא נראו לזרים כלל. כמו-כן ידוע ומפורסם ההקפדה המיוחדת של נשות המזרח לא להראות לגברים זרים גם בביתם (כנזכר בספרות היסטורית, בספרי מוסר ובעדויות העוברות במסורת במשפחות עתיקות בתימן, מרוקו, תוניס, עירק, טורקיה – הנהגה שהקפידו עליה ברוב ארצות המזרח).

וכאן חובה לצטט את עדות המקובל הגרא"ז מרגליות זצ"ל (בספרו דעת הקדושה להרמב"ן): בשם הסבא קדישא הגה"ק הגרש"א אלפנדרי זצוק"ל שהבע"ש"ט כהיותו באינסטנבול

להסיר מכשול - פרק טו

ראה אברכים עם נשמות של תנאים, ואמר שכל זה בזכות הצניעות והקדושה המיוחדת שהיתה לאמותיהם, ואף הגרש"א אלפנדרי העיד שבהיותו באינסטנבול צניעות הנשים היתה בדרגה גבוהה שאין לשער ולתאר במילים, שביציאתן לחוץ הסתירו אפילו את אצבעות ידיהן. והרב פאלק מלבד שמטיל מום בקדשים ומשמיץ את המתים, הוא גם מוכיח ממנהג שלא היה ולא נברא "הוראת היתר" לעתיד, שכאילו כבר נהגו קדמונים.

מעבר לכך יש כאן תמיהה גדולה, שכן גם לפי טעותו של הרב פאלק שבארצות המזרח נשים צנועות הלכו בבגדים דצבעים עזים ביותר – מה הראיה ממעשיהם שזה מותר, מניין לו שלא עברו על איסור? ממתי למדים הלכה לדורות מ'פרצות'? הרי ספרי המוסר ה"שבט מוסר" ה"פלא יועץ" ועוד מלאים בתוכחות על פרצות מסוימות כפגישות בין חתן וכלה שהיו רווחות בארצות המזרח, על אף האיסור שבדבר למורת רוחם של הרבנים, והיו אף שהחרימו ונידו את בני עדתם. א"כ בוודאי שאין להוכיח ממנהג עמי הארצות את הדרך הרצויה לכלל ישראל. ואם היו נשים שפרצו גדר בזה בארצות המזרח, בודאי היה נגד הוראת הרבנים במקומם, שאסרו בגדי פריצות בצבעים עזים.

דוגמא נוספת מאלפת בינה, הוא הפירצה הגדולה בליטא וברוסיה בענין כיסוי הראש – שכמעט כולם גם הצנועות הלכו בגילוי ראש. היעלה על הדעת שכך נהגו הדבר מותר? ואדרבה בעל ה"ערוך השולחן" ומרן "החפץ חיים", יצאו מגדרם ומחו על פרצה זו בכל כוחם, והח"א אף הדפיס ספר מיוחד בשם 'גדר עולם' נגד הפורצים גדר בזה, ואמר שאם זה ישכנע אשה אחת לחדול מ'גילוי ראש' כבר שווה כל הטרחה.

אך התירוץ לכל התמיהות הנ"ל פשוט, הכל נובע מתוך שיטתו הידועה של הרב פאלק ש"דת משה ויהודית" משתנה לפי המקום והזמן, ולכן צבע פרוץ, שבמקום מסוים נהגו בו גם הצנועות – הוא מותר. כי "מנהג" המקום "קובע" את ההלכה.

– ב –

וזה השורש לדברים שכתב הרב פאלק בבגד אדום בעמ' 371 בזה"ל:

"הראשונים והפוסקים בדורות מאוחרים יותר כותבים כי אסור לאשה ללבוש במקום ציבורי בגד בצבע אדום". ובהמשך מבאר "הצבע האדום הלוחט הוא צבע המושך את העין אפילו בימינו כשמצויים צבעים זרחניים ועזים מאד... לדוגמא, מכוניות כיבוי אש, אורות ה"עצור" ברמזורים, פנסי הבלימה במכוניות ונורות הבהוב על גבי האמבולנסים הינם בצבע אדום".

להסיר מכשול - פרק טו

אם הראשונים והפוסקים אסרו בגד אדום לנשים, מה צריך הסברים שגם בימינו הוא צבע המושך את העין, האם בדברי הפוסקים לא די לנו? אלא שהרב פאלק לשיטתו שדת יהודית משתנה, ואם היום יחליטו שצבע אדום אינו מושך את העין – יש להתירו, ורק משום שגם אצל הגויים הוא משמש כצבע מושך כדמוכח ממכוניות כיבוי אש ואמבולנסים וכו', נשאר איסורו במקומו. ונמצא שאם יוחלט בעוד שנים שצבע כחול הוא הצבע המושך ויצבעו בו מכוניות כיבוי אש וכו', יהיה צבע אדום מותר.

מדברי הפוסקים הרמב"ם והשו"ע שהביאו את כל עניני דת יהודית הנזכרים בש"ס – ולא הסתכלו על מנהג מקומותיהם לפסוק על פיהם מה שנפרץ בזמנים – **מוכח דזאת התורה לא תהא מוחלפת.**

וכן שמעתי מהגרח"פ שיינברג שליט"א שאמר על רב בא"י שפסק שדת יהודית משתנה, בזה הלשון: **"שזה אומרים הרפורמים שהתורה משתנה לפי המקום והזמן, אבל ההלכה אומרת שדת יהודית לא משתנה, וכל הנהגה שקבלוה כל בנות ישראל אסורה עולמית".**

ורק הלכה שנתקבלה ע"י חלק או רוב הנשים והשאר לא קיבלוה יכולה להשתנות (דכשלא קיבלוה כולם, לא קיבל מעולם תוקף של דת יהודית) כענין רדיד הנזכר ברמב"ם (אישות פי"ג י"א) וטור (אבה"ע סימן ע"ג) ויעויין בדרישה (אבה"ע סימן קט"ו סק"י). שלא כל הנשים בעולם נהגו ברדיד, עכ"ל.

וז"ל המאירי כתובות דף ע"ב: **"ודת יהודית נאמר על מנהגים שנהגים באומה מצד צניעות, להיות בנות ישראל יתירות במדת הצניעות על שאר הנשים"** ובהמשך כתב: **"וכלם ענינים של צניעות ומתורת שהם דברים של פריצות ויוצאים מהם דרכים ושבילים לזנות".**

הרי דכל מנהגים שנהגים באומה (כולה) כלומר שקיבלו בנות ישראל כולם להיות בזה יתירים על שאר נשים דעלמא הוה דת יהודית (לאפוקי אם לא נהוגים בכל האומה וכנ"ל בענין רדיד). וע"ז פסקינן דיוצאת בלא כתובה משום שהם ענינים של פריצות ויוצאים מהם דרכים ושבילים לזנות כמבואר בלשון המאירי. וכל ענינים אלו "טוה וורד", "מדברת עם כל אדם" ודומיהם, הוזכרו בדברי הרמב"ם והשו"ע והפוסקים ולא חקרו ודנו אם כיום בנות ישראל נזהרות בזה או לא משום דמה שנתקבל כדת יהודית שוב אין יכולים להזיזו, והוא נהפך לדין גמור שהעוברות עליו יוצאות שלא בכתובה, וה' יאיר עיני הטועים בזה ויראם בתורתו נפלאות.

פרק כא

חולצות טריקו וחצאיות פריג

כל העובר בין חלקי הספר רואה שהרב פאלק מכשיר חולצות טריקו.

לדוגמא כתב בספרו "עוז והדר לבושה" בעמ' 379 וז"ל:

"לב בצבע אדום לזהט על גבי סוודר או חולצת טריקו" ובעמ' 373 "לבישת חולצות טריקו וסוודרים בצבעים עזים וצעקניים".

החולצות טריקו בפני עצמם כשרים כמו סוודרים, וחסרונם רק הצבע האדום והצעקני?

וזה נגד הוראת כל הפוסקים בא"י ובחו"ל במכתביהם ("קריאה קדושה", תשס"ב. אזהרה חמורה", תשס"ד. "פסקי הלכה", תש"ע והוא דבר פשוט מסברא) דהבלטת הגוף בחולצות אלו הוא איסור תורה והכשלת הרבים. ומדוע הרב פאלק מתיר? משום שמנהג רוב הציבור שהוא מכיר להקל בזה ומחויבים להתיר להם איסורים שנהגו בהם, או אפשר דנהפך להיתר לדעתו "הגדולה והחזקה" – כי לא רק "דת יהודית" משתנה, אלא גם התורה ו'דת משה' משתנים לפי המקום והזמן, ה' ישמרנו.

בענין חצאיות מבד נמתח (פריג), כתב בספר עוז והדר לבושה עמ' 303

וז"ל: "חצאית רופפת או מכווצת, התפורה מבד זה (סריג), המצטיין בעמידתו לאורך שנים ראויה בהחלט ללבישה, בתנאי שהאשה תזהר לא להמשיך ללובשה בתקופת ההריון, כאשר בהכרח תיהפך לצמודה", עכ"ל.

תמיהות:

א. בד סריג נצמד נאסר ע"י גדולי ישראל, היות ומבליט צורת הגוף. סריג דק נאסר ללא שום הוראת היתר בין בחולצה ובין בחצאית. (ראה מכתב "קריאה קדושה", תשס"ב, ו"פסקי הלכה" תש"ע)

ב. מה מועיל שגזרת החצאית רופף ומכווץ, הרי בזמן הליכה ותנועות אחרות הוא נצמד כמו מכנסיים?!

ג. בדיוק כפי שדרש להסתיר את היותה בהריון (וגם האריך בעמ' 389 שחובה לאשה בהריון להסתיר את תווי הגוף בבטן ובמותנים ככל האפשר). על אחת כמה וכמה שעליו לאסור הבלטת הירכיים הנעשית בכל חצאית בגזרה ישרה ובחצאיות סריג שבכל זמן הם

להסיר מכשול - פרק כא

נצמדות באיזור הירכיים?, ומדוע חושש להבלטת המותניים בזמן הריון יותר מהבלטת ירכיים, כאשר בפוסקים מבואר להחמיר יותר בהבלטת ירכיים שהוא מקום הרהור טפי משאר מקומות – ראה בט"ז (סי' ע"ה סק"א. שהובאו דבריו לדינא במשנ"ב שם סק"ג) וביאר דבריו בחיי-אדם (כלל ד' סעי' ז') דחומרתו הוא משום "דקרוב לערווה יותר משאר איברים"!

ד. גם סריג עבה שבדרך כלל הותר ללבישה, זהו רק בתנאי שיש בו הרחבה כראוי, כשלצערנו הרב פאלק לא בדק בשטח כמה הרחבה דרושה כדי שבגד לא יצמד, והוא פרסם דברים שאינם עומדים במבחן המציאות, ונגד הוראת גדולי הפוסקים. א"כ לשיטתו של הרב פאלק שמספיק בגורה ישרה שתהיה מעט רופפת, אם היא עשויה מבד סריג היא נצמדת ביותר ונראית כמכנסיים במצבים רבים, שהוא פריצות גמורה, כפי שהתריעו גדולי הפוסקים.

מגלה פנים בתורה שלא כהלכה

'הידור' בצניעות – הוא היפך הצניעות!

א. הרב פאלק חולק על רש"י בפירוש הגמרא – ופוסק הלכה על פי זה.

בעמ' 46 מביא את דברי הגמ' בע"ז יח', על בתו של רבי חנינא בן תרדיון ששמעה מגדולי רומי שאמרו כמה נאים פסיעותיה, ודקדקה בפסיעותיה יותר ונענשה וז"ל הספר "עוז והדר לבושה":

"שהיתה כל כך עדינה, עד כי פסיעות רגליה שקפו את גודל צניעותה...פעם אחת כשהלכה ברחובות רומי, הבחינו בה כמה מבני האצילים. הם התרשמו מאוד מאופן הליכתה... הצעירה ששמעה את דבריהם ודקדקה עוד יותר בפסיעותיה כדי שכולם יבחינו עד כמה היא צנועה, על התנהגות פסולה זו היא נענשה", עכ"ל.

ומסקנתו ההלכתית מפרשנותו זו ז"ל:

"גם אשה או נערה הלובשת בגדים צנועים מדי, בצורה שתפגין את צניעותה בפני כל, מנצלת את בגדיה הצנועים להשגת מטרה שהיא היפך הצניעות", עכ"ל.

"ופירשו" בגמ' הוא נגד דברי רש"י הקדוש בגמ' שם שזה לשונו בד"ה דקדקה – "לפסוע פסיעות נאות וכתוב (בתהילים מ"ה) כל כבודה בת מלך פנימה". וכוונתו שהלכה באיטיות ועקב בצד אגודל, שבזה הותרה להם יותר זמן להסתכל בפסיעותיה הנאות וזה היה

להסיר מכשול - פרק כא

חטאה, שבת ישראל צריכה להמצא כמה שפחות ברה"ר לעיני זרים, ואין זה דיוק ברש"י דהא כתב כן רש"י ביתר הרחבה בשבת דף ס"ב: בביאור חטאי בנות ציון שהחריבו בית המקדש "ותלכנה נטויות גרון" ובגמ' "שהיו הולכות עקב בצד אגודל" ופירש רש"י למעט בהילוכם (להאט את הילוכם) **שהיו מפתכלין בה והיא שוהה בפסיעותיה** [ובמפרשים אחרונים הוסיפו, דצורת הליכה זו של עקב בצד אגודל, מיפה את פסיעותיה יותר מהרגיל, ובכך היא מושכת את עיני האנשים].

עכ"פ מבואר ברש"י שהליכתה היתה בחוסר צניעות (כהא דאיתא בחטאי בנות ציון) – ואין ראיה מכאן שיש בעיה בהידור בצניעות יותר מדי. וכל דבריו הם בכדי ללעוג על המתהדרות בצניעות מאד (שלדעתו הם "יותר מדי") במקום לשבחם על דרגתם, הוא לועג להן כדרכם של המשכילים הקדמונים.

ומזה תלמד בנין אב שהרב פאלק מסלף דברי חז"ל ומפרשם דלא כראשונים ועוד מעיז "לפסוק" הלכה משונה עפ"י זיוף שעושה בדברי חז"ל.²

² וגם בענין זה מסבך הקוראות שבעמ' 383–384 כתב: "שתמיד יש מקום לצניעות רבה יותר" – אז מדוע כאן לועג על המהדרות יותר מדי, וגם אם המעשים נעשים מתוך כוונה טהורה?!

ודברי המסילת ישרים (בפרק ט"ז) שהזכיר גם סילף דבריו, דהמסילת ישרים כתב שפסיעותיה היו יפות (הליכתה הרגילה היתה נאה) ועקב זאת ששמעה שבחם של הרומאים דקדקה בפסיעותיה יותר, שהיו נאות יותר, דהליכה עקב בצד אגודל חוץ ממה שמתעכבת זמן יותר, ומקרבת האנשים אל האשה כמש"כ רש"י (בשבת ס"ב:), יש בסוג פסיעות אלו גם דבר שמוסף להסתכלות באופן מיוחד.

ונמצא דגם למסילת ישרים חטאה היה בהליכה המושכת את העין ולא משום שדקדקה בצניעות יותר מדי – דפסיעות האלו אינם דקדוק בצניעות אלא היפך הצניעות ולכן כתב אחרי היפך ענין המדקדק במצוות שלא לשם שמים להתבלט "בעין מעשה של בתו של דר"ח בן תרדיון" ולא כתב וכן היה המעשה בביתו, דלאו דימוי גמור לעשה מצוה ע"מ להתבלט, אלא רק דימוי שגם שם היה תוספת על ההנהגה הטבעית, שנגרם עקב השבח ששיבחוהו (ובזה נחשב לחטא גמור), ודוגמת זה "העושה מצוה וכשישבחוהו ירבה לדקדק יותר אין המעשה נחשב טהור לגמרי מכל סייג" (כלשון המס"י), אבל עבירה אין בזה, וכל הדימוי לבתו של רבי חנינא היה רק בזה ששבח שנותנים לאדם על מעשיו גורם לו לדקדק במעשיו יותר מהרגיל. וחמור יותר מה שהדגיש הרב פאלק "שהפגנת יתר של צניעות היא בעצמה חוסר צניעות. גם אם מעשים אלו נעשים מתוך כוונה טהורה", דברים אלו כאמור הם "גילוי פנים בתורה שלא כהלכה" והרס הצניעות והקדושה.

פרק כג

אשר התרתי – אסרת

כבר כתבנו לעיל על לעגו על הנוהגות בצניעות יותר מדי וניסיונו העלוב "להוכיח דבריו מחז"ל.

ויש להוסיף משב' בעמ' 245 הערות ארוכות על המטפחות שצריך להזהר שיהיו צנועות וכל זה באריכות מופלגת ובפרטים מדהימים בדקותם. וכל מטרתו בזה היא להוכיח שהמטפחות אינם שפיץ צניעות, ופריצות יש גם במטפחות ולא רק בפאות – וכאילו שההולכות במטפחות ובפאות שוות, וכמובן מכתב גדולי הפוסקים ("קריאת קודש" ט"ז טבת תשנ"ו, שעליה חתומים מרנן שליט"א: הגר"ש ואזנר, הגר"נ קרליץ האדמו"ר מויז'ניץ, הגר"ש אויערבך ולחב"ח הגרמ"י ליפקוביץ והגר"נ גשטטנר זצ"ל) שברכו את העוברות למטפחות לא הביא, אלא גם רימז באופן עבה את נטיותיו בנושא.

ואמר לי אחד מזקני הפוסקים: "הפאה, הכי צנועה בזמנינו – מושכת להסתכלות וחטא יותר מהמטפחת הכי פרוצה".

ובסוף דבריו לא יכל הרב פאלק להמנע מלתקוף את ההולכות במטפחות שחורות וז"ל (בעמ' 246) אל לה למטפחת להיות חדגונית ועגומה" יעו"ש טעמיו "הנשגבים".

וזה מבחינת אשר התרתי אסרת – אשה ברה"ר מצווה להצטנע כמה שיותר, ואם זכתה והיא בדרגה ללכת במטפחת שחורה מדוע להלחם ולזלזל בה כדרכם של המשכילים הקדמונים. ואם כל החוג שלה הולכים כך שהנסיון יותר קל, מה רע בזה, ומדוע לתקוף זאת. הרב פאלק שוכח שהצניעות והחן הנאצלים של בנות ונשות הישוב הישן בעיה"ק ירושלים ובעוד מקומות שהלכו במטפחות שחורות, ו"בשאל" המכסה חלק גדול מגופן – גרמו שחיהם היו יותר מאושרים יותר נאצלים ומלאי חן. ונשות הקסטם והאיפור והלבוש המודרני והצמוד, אין להם אפילו חלק מאושר וסיפוק זה – כי ההולך בחושך ורחוק מקדושה אינו מסוגל לראות את אור הקדושה – והדברים ידועים ומפורסמים שבחוגים אלו של הרב פאלק וכדוגמתו הגיטין מרובים לאין שיעור משומרי הצניעות והקדושה. המציאות מוכיחה שכל החוגים שנהיו במשך השנים יותר פשרנים בצניעות מבעבר, אחוז הגיטין עלה בהם בצורה משמעותית. וראה את השקפת התורה האמיתית בספר מלבושי כבוד פרק י' (ועמ' ס"ט), והו"ד בקצרה לעיל בפרק י"א.

להסיר מכשול - פרק כג

כששמע בזמנו הסטייפלר זצוק"ל על פירצת המלבושים שפרצה במחנה החרדים התבטא בפני רבנים בזה הלשון:

"בשביל מי נשים אלו מתלבשות בחוסר צניעות, בשביל הבעל או בשביל אחרים ר"ל. והעונש שמקבלות נשים אלו הוא לא רק בעולם הבא אלא גם בעולם הזה, המלאכי חבלה שנבראים ממעשיהם מתנקמים בעוה"ז בהן בבעליהן ובילדיהן, ה' ישמור. כל תענוג שניסו לקחת באיסור יפסידו עשרת מונים, בהעדר סיפוק, שמחה והנאה בחיים" עכ"ל.

ומה נצפה מ"בעל הבית" שדעתו היפך דעת תורה, ומהפך הקערה וההלכה על פיה בכל ענין שהוא נוגע, ה' ישמרנו ממנו ומכמותו. שאצלו דרך חיים מענגת ומלאת שמחת חיים – היא מילוי ההנאות והפקת תענוגות מקסימליות כמו שהבאנו בשמו (לעיל) שתפקיד האשה להיות נאה ומושכת בבית, נחמדה ומהנה אף ברה"ר.

לא בחינם התבטא אחד הרבנים: "שספר עוז וחדר לבושה הולך בדרכם של המזרחי שהפכו את כל ענין חיי-המשפחה והצניעות בבית להתבהמות".

"מלחמת קודש" על שמלות מקסי

דוגמא נוספת – לדעת בעל בתים היפך דעת תורה

לגבי אורך הבגד לעיל (פ"ז) הו"ד הרב פאלק מעמ' 291 שכתב שחיוב הכיסוי הוא עד **אמצע הברך בלבד** (פיקה של ברך) ולא עד סוף הברך. נגד הוראת האחרונים והפוסקים. ומאידך לגבי שמלות מקסי המוגיעות **"עד כמעט לקרסול"**, הוא מסביר בעמ' 294 באריכות מדוע אינם צנועים. וזאת למרות שהכרעת הפוסקים שכל הרגל חייבת בכיסוי, וההיתר של **כיסוי החלק התחתון של הרגל אפילו בגרביים עבות אינו פשוט, מאחר שהם נצמדות לגוף, דמה שונה דינו משאר מקומות שבגוף שלבישת גרביים בהם הוא איסור תורה גמור וע"כ בהרבה מקומות החמירו לכסות את הרגל כולה בשמלה, והוראה כזו נדפסה בספר "משבצות זהב לבושה" עפ"י הגר"ש ואזנר שליט"א ועוד,**

וגם בספר מלבושי כבוד (בעמ' כ"ט) הביא את תשובת בעל "המשנה הלכות" שבמקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר". וכן שמענו מהגרש"ז אורבך זצ"ל, ועתה נדפס בקונטרס בגדים הדוקים (בקו"א) שהוכיח במישור שהליכה בחצאית ארוכה ורחבה המכסה

להסיר מכשול - פרק כג

את כל השוק – אין בו שום חיסרון אלא תוספת צניעות.

וכן כתבו כעשרים מגדולי הפוסקים וההוראה ("פסקי הלכה", תש"ע): "יש להקפיד על אורך החצאית תחת הברך, שתכסה את הרגל לכה"פ ממקום שמתחילה הרגל להתרחב (כ 10-15 ס"מ מעל בליטת עצם הקרסול), **שיש פריצות ומכשול בראיית צורת השוק בחלקו המתרחב וכדין בגדים צמודים לגוף**" וכ"כ עוד גדולי ההוראה במכתב "כה תאמר לבית יעקב" (אדר ב' תשע"א).

הרב פאלק מעניק אחד מנימוקיו לשלול חצאית ארוכה (מקסי) בשם ספר מלבושי כבוד הנ"ל ומתעלם שמסקנת הספר שאין חסרון באורך אם הוא רחב כדין.

וכן נדפס בספר "משבצות זהב לבושה" (פרק י"ד וראה שם מקורות בהרחבה) ובמהדורה אחרונה אף ביקש הגר"ש ואזנר שליט"א להדגיש דבר זה בהערה על החשיבות שבכיסוי רוב רובה של הרגל (מקסי) ושבהרבה מקומות חייבו לכסות את כל הרגל כולה בשמלה להסתיר צורת הרגל.

הרב פאלק אינו מתבייש לרמות אפילו בציטוט מספר שנדפס בדורנו, הוא משקר גם בדבר העשוי להתגלות.

בדין רחצת נשים בים בפני מציל גוי

לגבי מציל גוי פשוט להרב פאלק (בעמ' 503) שאין שום איסור לגוי לראות נשים בלבוש חלקי, שאינו מוזהר על 'ולא תתורו' ורק לאשת תלמיד חכם מומלץ לא לרחוץ במקום מציל גוי. וציין מקורו שו"ת אגרות משה (אבהע"ז ח"ד סי' סב, א).

והמעין באגרות משה שם יראה שז"ל: "נשים יראות ה' ובפרט נשות ת"ח אין להם לרחוץ שם". וא"כ דבריו אמורים לכל אשה חרדית שרוצה להיות יראת שמים, ולא רק לנשות רבנים כפי שהשמיט "הרב" הרב פאלק.

ואולי ההשמטה נובעת מהשיטה הידועה לא לגרום לציבור להתייאש ולחשוב שכבר אין טעם לקיים כלום כי בין כך אני רשע. ולכן אסור לומר לציבור דברים שהוא לא מקיים אותם. וכך מוחקים איסורים "קלים" כדי שלא יעברו על איסורים חמורים.

וגם לדינא הפסק צריך עיון, מאחר ולצערנו לפי מצב הקלקול היום אצל הגויים החשופים לכל הסרטים והעיתונות המתועבים, חששותיו של האגרות משה שרחצה בפני מציל גוי

להסיר מכשול - פרק כג

יכולה לגרום לאסון הם קרובים מאד ונפוצים מאד. וכפי ששומעים היום כל יום בחדשות על תקלות כאלו. וברור שלפי מצב הפריצות היום היה ה'אגרות משה' אוסר מדינא רחצה בבגד ים לפני מציל גוי.

וכבר העיר הגהרב שרייבר זצ"ל, גאב"ד אשדוד, שלאחרונים דס"ל שגם גוי מוזהר על אביזריהו דג"ע – אסור מדינא לאישה לרחוץ בבגד ים גם בפני מציל גוי.

לגבי רחצה בים בפני מציל יהודי – כתב הרב פאלק שאי אפשר לומר שהמציל באומנותו טריד מכמה סיבות! ולכן מסקנתו מובאת בזה הלשון (בעמ' 504): "לאור בעיות אלו, נפוץ בארץ ישראל המנהג ללבוש חלוק בעת הביקור בחוף ... וכך דואגות הנשים שלא להכשיל גבר יהודי באיסור" עכ"ל.

והנה במכתב הרבנים הגאונים זצ"ל בשנת תשל"ה כתבו שהליכה בחוף הים בלא לבוש ארוך מעל בגד הים – הרי הוא מאביזריהו דגילוי עריות. וכיצד אצל הרב פאלק נהפך 'יהרג ואל יעבור' למנהג נפוץ.

ביטויים ולשונות בספר שאינם מתאימים לבנות

בספר "עוז והדר לבושה" כתב (בעמ' 14) שהספר מיועד לגברים נשואים ולנשים בין נשואות ובין לא נשואות, ומתאים אף לשימוש בבתי ספר ובסמינרים בהם מתחנכות הבנות לחיי תורה.

שאלתנו למורות ומנהלי הסמינרים המפורסמים האם לפני שנים כשהצבתם את התנאים לספר המתאים לסמינרים הסכמתם שיופיעו מילים כדלהלן:

הציטוטים נכתבו לתועלת לאלו שבידם ההחלטה, אולם למי שאין לו צורך, רצוי שידלג על הדברים, ולכן הורדנו את הדוגמאות המחרידות להערה, כשבמקור הם מופיעים "בהשקפה" בתוך הספר, ולא במקורות וההערות.³

³ 1. בפרק הדרכה לנערות כותב "העוז והדר" (עמ' 254) את המילים דלהלן: "לשיער יש כוח משיכה חזק – בדומה לכך, מתואר במוחשיות כוח הפיתוי של השיער בדברי רש"י על התורה. כאשר היה יוסף בבית פוטיפר אדוניו, נמשכה אליו בעלת הבית – כתוצאה מכך שדקדק בהופעתו החיצונית... הופעתו המטופחת השפיעה בצורה "כה מפתה" על אשת אדוניו עד שלא ידעה עוד מנוחה לנפשה. היא ניסתה להשפיעה עליו ואפילו לפתותו להתעניין בה" (כאן הרב פאלק נותן הדרכה לבנות שבאשר רואים בחור מטופח יש לחשוך בו, ור"ל). עוד כתב (255): "סוטה נחשדת בהנהגה אסורה, מניחים שהיא הסירה את כיסוי ראשה והוסיפה חן להופעתה בסירוק שיערה באופן מגרה ומפתה".

להסיר מכשול - פרק כג

ואלו הם רק דוגמאות בלבד מכל הניסוחים הפתוחים והמתירניים שבספר "עוז והדר לבושה". בזמנו נלחמו בכמה סמינרים נגד ספר מסויים על הלכות והנהגות הצניעות בטענה "שעל צניעות צריך לדבר בצניעות", כאשר לא היה בספר ההוא שום ניסוח פתוח ובכל אופן שללוהו, ואמרו שדעתם שעצם לימוד הלכות צניעות הלבוש וההנהגה מתוך ספר הוא חוסר צניעות. אולם כאשר נדפס הספר "עוז והדר לבושה" עם כל ניסוחיו הנוראים קיבלוהו בשמחה.

עובדה זו מוכיחה שבעבר ההלכות והפסקים של גדולי ישראל הם אלו שלא מצאו חן בעיניהם, ולכן התנגדו ללמוד בספר שנוסח על ידי גדולי הפוסקים, ורק עתה כשהגיע רב המתיר איסורים, מתקבלים כל דבריו גם הניבול פה באהבה ובחיבה ובשמחה כפי

2. בעמוד 39 כתב על "הסוטה שנחשדה בזנות... התנהגות אפילה וטמאה". (וכמוכן במפתח בעמ' 589 הופיעו ערכים של זונה חנות)

3. בעמוד 47 כתב ציטוט בזה הלשון: "ברח לך מקרבת הזנות... בבואך בקירבת החוג הטמא של הזנות עליך להיות חרד בעד עצמך... עד כי תוכל לשמוע דברי זימה ועגבים... לכן חדל לך מבוא בחברת אנשים כאלה אשר יתנו אהבים ופיהם מלא זימת עגבים... מילים אלו אמנם חריפות אך נוקבות באמיתותן" עכ"ל.

4. לגבי כיסוי פניה של תמר כתב (עמ' 49): "שכך נהגו הנשים המופקרות... בעומדה להעזי פנים ולפנות לאדם לפתותו לחטוא".

5. בעמוד 125 כתב על הסכנה בטלפון וידיאו: "שיקבלו אנשים שיחות מדוגמניות... משום שהופעתן מושכת את העין ומעוררת את הלקוח העתידי להקשיב להן. למען האמת סכנה זו נוגעת לא רק לילדים אלא גם למבוגרים".

6. בעמ' 313: הגמרא בסוטה (ה ע"ב) האומרת כי הזונה נהגה לחגור למותניה חגורה שנקראה בשם "צלצול" – במטרה למשוך אליה את תשומת לב הגברים. ובהמשך: "חגורות רחבות במיוחד... מבליטה את איזור החזה... אין ללבוש פריט שכזה, משום שאין להבליט את אזור הירכיים או איזור החזה".

7. בעמ' 396 כתב על השפעת הבשמים על הגברים: "חז"ל קבעו כי ניהוחות מסויימים משפיעים באופן חמור על האדם, עד שבכוחם להביאו לידי תאוות הגובלות בגילוי עריות".

8. בגמ' 410 בהדרכה לנשים נשואות נכתב: "יש לציין שמותר לאשה להתלבש בביתה בבגדים הגורמים לבעלה הנאה, אפילו הם אינם מתאימים להופעה ברחוב... כדי לעורר את חיבת הבעל".

9. בעמ' 454 בהקשר לשלומית בת דברי כותב: "מצינו בתורה על שלומית בת דברי שנפלה ביד איש מצרי אשר מצאה חן בעיניו... האשמה על התוצאות הטראגיות של התנהגותה מוטלת במלוא הכובד על כתפיה, עד כדי שהיא מכונה בשם זונה על אף שמעולם לא בחרה במצב אליו נקלעה כפי שמסביר רש"י".

10. בעמ' 460 כותב: "בשם שקיימת 'זנות של ממש' (מרכאות במקור) במעשה החטא עצמו, כך קיימת 'זנות העיניים' 'זנות הדיבור' ו'זנות האוזנים', עכ"ל. – "טהרת הלשון" במיטבה.

11. בהקשר למעשה יעל הוא כותב בעמ' 517: "היה עליה להזמין את סיפרא ולשעשעו (עד עד שירד, ואז תוכל להורגו), להזמין גבר לאחלה כשבעלה אינו שם היה בהחלט מעשה הסותר לצניעות".

להסיר מכשול - פרק כז

שמשחק בהקדמה לספר "עוז והדר לבושה" (בעמ' 4) שמחנך ידוע עבר על הספר ועוד העיר הערות, ואחרי הערותיו יצא העגל ה"חינוכי" הזה, אוי לאותה בושה!

פרק כז

בעניין החזקת וידיאו בבית או שימוש בו בחתונות

הרב פאלק בספרו השמיט מכתב כל גדולי ישראל ורק כתב על פירצת טלפון וידיאו, זאת על אף שהתבקש לכתוב על כך לאחר שהשמיט במהדורה האנגלית – וזאת מאחר וסובר שמה שהציבור פרוץ אין לדבר עמו על הדבר, ולעיתים אף מתירים לו הדבר להדיא כדי שלא יראה רשע בעיני עצמו ויטיאש מכל המצוות. ומזה באים להתיר איסורים קלים כדי שלא יעברו על חמורים כשיטת המזרחי הידועה.

האמת שלפי שיטתו יש להתיר כיום גם טלפון וידיאו כי הוא נכנס כבר לשוק החרדי, והציבור פרוץ בו, וממילא "השתנתה ההלכה", ר"ל.

רק שלא במקומו – בעמוד 492 – הזכיר ברמיזה בלשון שכאילו השימוש בוידאו הוא נתון למחלוקת ושישנם מתירים וז"ל: "הרבה גדולי ישראל בדורנו אסרו את הוידאו בחתונות ובשימוש ביתי" – ומי המתירים? ומדוע לא הזכיר וציטט מכתבם הנחרץ של כל גדולי הפוסקים והאדמו"רים שאסרו בכל תוקף, ולמה לא הביע את דעתו האישית להורות כיצד ינהגו בחו"ל? התשובה ברורה רפורמה בהלכה!

מה שהסתפק הרב פאלק "שהצלם המצלם את ריקודי הנשים שיתכן כי ניתן להחשיבו כעוסק במלאכתו".

גדולי הפוסקים ובראשם בעל ה"שבט לוי" כתבו להיפך במכתבם ("אזהרות ותקנות", מנח"א תשס"ז): "חובה מן הדין שבגברים יצלם איש ובנשים תצלם אשה בדווקא, ואיסור מוחלט לנשים לרקוד בנוכחות גבר, כולל הצלם".

פרק כח

בגדי ג'ינס

כתב בספר "עוז והדר לבושה" (בעמ' 375) ז"ל:

"בציבור המקפיד על עדינות הלבוש, מקובל כי נשים ונערות אינם לובשות בגדי ג'ינס מכל סוג שהוא"

ואנו שואלים בציבור שלא מקפיד על עדינות הלבוש הג'ינס מותר, הוא מפסיק להדמות לביגוד שמסמל ירודים שבאומות, רק "ג'ינס מרופט" (עבודת יד אולי?) הוא בגד מגושם וכו', "ג'ינס מתורבת" הוא רק עניין לעדינות נפש! התירוץ: חוסר רצון לנדנד לציבור שלו בדברים שרובם פרוצים בהם, גובר על רצון ה' יתברך. וכל החילוקים הדקים שעושה הרב פאלק בעריות, הם מחרידים כל מי שיראת ה' בלבבו.

פרק כט

סגירת חצאיות בכפתורים

בעמ' 378 מתיר הרב פאלק סגירת חצאיות בכפתורים בפלפולי הבל וסרק ומתעלם ממכתב הרבנים "קריאה קדושה" שהתריעו על סגירת חצאית בכפתורים ונמקו זאת (ראה "משבצות זהב לבושה" פרק טו הערה ג').

1) מצוי ששוכחים בשגגה לסגור כפתור או שניים או שהכפתורים נפתחים בעצמם כאשר הלולאות מתרופפות מרוב שימוש (וזה מצוי בחצאית יותר מבחולצה, כי בחולצה אשה שמה לב יותר אם הכל סגור, וכמו"כ הלולאה מתרופפת פחות בחולצה כי אין עליה לחץ כבחצאית שנוצר חיכוך ולחץ בהליכה והתכופפות וכדו').

2) לפעמים נפתחים המרווחים שבניהם (ובמיוחד בישיבה) ומתגלים מקומות החייבים כיסוי (ובחולצה אין מכשול זה מצוי, הן מבחינת שמים לב לזה, והן מבחינת שאינה נמתחת כחצאית).

ואף כפתורי קישוט (בחצאית התפורה לכל אורכה) כתבו הרבנים שאם ניכר לעין אינו צנוע, דכל מחשבה שהדבר ניתן ועומד לפתיחה הוא ריעותא ומכשול. והרב פאלק על רוכסנים כתב בהאי לישנא: "תפקיד הרוכסן לאפשר את סגירת הבגד או הסרתו ואין זה מכובד לחשוף

אמצעי זה לעין כל" וכשמגיע לכפתורים שוכח נימוק זה, וכותב שכפתורים יש להם מטרת נוספות לסגירה ולכן מותר, וגם לפי "שיטתו" מה יעשה עם כל המכשלות הנ"ל שקיימים בכפתורים יותר מברוכסנים, אלא שפוסק כפי "רצון הציבור" בלבד.

ומה שציין הרב פאלק בעמ' 311 לחוכיה מהפנים מאירות שפעם בגדיהם היו סגורים ע"י כפתורים. הנה המעיין בשו"ת פנים מאירות ח"ב סימן קפ"ג יראה ששקר דיבר. שהתשובה שם מדברת על בגדים ביתיים סגורים רק בראשם (כפרופת באגוז דמתני' שבת (פרק 12)), ומשם ואילך פתוחים דעל כן יש לחוש שהבגד העליון יבוא לפעמים סמוך לגופה, ואת הבגד הזה מתקנת עזרא הצמידו עם סינור. אבל היום שהולכים עם בגדים תפורים וא"א אפילו בכוונה שיבוא בגד עליון סמוך לגופה אין לחוש לכלום בכתם בבגד העליון, עכ"ד.

ולפי המנהג בלבישה במאות השנים הקודמות כפי שתועד בספרות המקצועית היו שני אופנים בלבישה: א) כמה שכבות לבוש. ב) בד המכסה גופן כמה פעמים (בהיקף) – שאין שנפרש את הפנים מאירות או בדרך הראשונה או השנייה אין שייך לסגירת החצאיות בכפתורים שיש בהם מכשולות חמורים הנ"ל. ראה אריכות בהערה למטה⁴.

⁴ ביאור "הפנים מאירות" – והוכחת שקרי הרב פאלק

א. אפשרות ראשונה שהפנים מאירות מדובר באופן שהיה בגד עליון מעל בגדיה התחתונים וכעין שנהגו במדינות ספרד ללבוש כמה בגדים זה על זה, ובגד עליון זה היה בו הרבה בד שעוטף אותה היטב, ובראשו היה לולאה ומצד שני תופר אבן או אגוז הנכנס ככפתור לולאה (ראה שבת פ"ו משנה 2) וזה מחזיק את הבגד העליון שלא יפול, אבל לא היה שום בעיה אם באופן רחוק יתגלה במרווחים מאחר שתחת לחלוק זה יש בגד נוסף. אבל בבגד הסמוך לגופה ואין בגד נוסף מתחתיו (מקסימום יש בגד פנימי – תחתית – שלא צנוע שיראו אותה כמבואר בבא"ח ומחניך קדוש) – שבמרווחים יכול להתגלות גופה, וגם הכפתורים תפורים בצידי הבגד ממש משום שחוסכים כיום בוד ולא משאירים שוליים רציניות – בודאי שיש מכשול בסגירת חצאית בכפתורים, מטעם גילוי, וכן מטעם האסוציאציה שנראה לאנשים שניתן לפתיחה וגילוי הגוף, אבל בבגד עליון שמתחתיו בגד גמור אין חשש זה ומותר. וגם דברי הפנים מאירות' מדברים באופן זה – וכל מקורו של הרב פאלק "מהפנים מאירות" הוא עורבא פרח.

ב. אפשרות שניה לפרש את הפנים מאירות, שהלכו הנשים בזמנם בבד שכיסה גופן פעמים שלש. וגם לפירוש זה לא שייך כלל גילוי במרווחים ואף שהיה סגור רק בצוואר כדמוכח מתוך הפנים מאירות ומשם ואילך היה פתוח לגמרי, אין רואים רק את שכבת הבד שמתחתיו. אמנם "לפירוש" המעוות של הרב פאלק שהבגד הקיף גופן רק פעם אחת האין הותר ללכת באופן זה שיש סגירה רק בראש – אלא ודאי כדאמרו.

וכן היה המנהג באי של צדיקים ג'רבא שהנשים הלכו בבד באורך 15 מטר שכיסה גופן כמה פעמים להסתיר כל בליטה (וכמו שכתב הגר"ש ואזנר במכתבו) – והעידו תיירים מג'רבא שגם היום מנהגן כן. והראוני שפורסם בעיתונות החרדית שביפן מייצרים את הלבוש המסורתי מ – 13 מטר בד, כי הבגדים שלהם רחבים מאד וגם מקיפים את האשה כמה פעמים).

קיצורים של דברים: המשנה בשבת פורפת באבן או באגוז מתפרשת או שלבשה בגד גמור מתחתיו או שנתעטפה בבד כמה פעמים ואין שייך שיראו רק את הבד ולא את הבגד הפנימי – ואם כן אין זה שייך כלל

פרק ל

'קירוב רחוקים' – כיצד?!

כתב בספר 'עוז והדר לבושה' בעמ' 456 וז"ל:

"יש לציין כי כאשר מדובר בפעילות לקירוב רחוקים, עלול להתעורר צורך להשתמש בשם הפרטי – יש זוגות ההופכים להיות מעין "ילדים מאומצים" למשפחה שהרבה אותם ליהדות. במקרה זה אם יפנו אליהם רק בנימה רשמית, הם עלולים להרגיש כאילו מרחיקים אותם".

לא די להרב פאלק שהופך את החלק של קירוב האשה המתחזקת לתפקידו של הגבר החרדי, הוא אף מתיר ליצור הקירוב – קריאה בשמה הפרטי, כאשר במצבים ודרגת קירוב כזאת "מעין ילדים מאומצים" (בלשון), הסכנה לאיש החרדי המאמץ את האשה המתחזקת הם גדולים ונוראים. וכל זה לא עומד בפני "ליצן" זה ומתעלם למעשה מדברי חז"ל (שאותם הוא מעתיק בעצמו בעמ' 468) "אברהם מגייר את האנשים ושרה מגייר את הנשים" ולא להיפך, וכשמגיע למעשה אין הגבלות, ויש היתרים לקריאה בשם הפרטי למניעת ריחוק.

ואנו שואלים: אם צריך לומר לבעלת תשובה "מילים אישיות" כמקובל במחוזותיהם כדי שלא תרגיש ריחוק, אולי ג"כ נתיר לחרדי "המקרב הנכבד" להשתמש בביטויים אישיים – וסופו שיהיה בסכנת איסורים חמורים ר"ל, כפי שהעיד הנסיון. וקיימים דברי חז"ל (קדושין פב:) "כל שעסקיו עם הנשים סורו רע" – והדגשת חז"ל "כל" גם אם הוא רב רבנן מחזיר בתשובה או כותב קמיעים ונוטל פדיונות ואפילו מרצה חשוב כל ימיו בסמינר לבנות – והאריכות למותר.

המציאות זועקת לשמים משה אמת ותורתו אמת – ולדאבונינו ראינו פעמים רבות בגלוי התגשמות חז"ל בענין זה על "חשובים" שנפלו בעריות ממש מזלזל בנושאים אלו, ה' ישמרנו.

בעמ' 468 כותב "בפעילות קירוב רחוקים ראוי שנשים תעבודנה עם נשים, ככל שהדבר

לסגירת חצאית בכפתורים – "ונמצא דראיית" הרב פאלק מ"הפנים מאירות" "להתיר" סגירת חצאית בכפתורים, בשקר יסודה.

להסיר מכשול - פרק לא

אפשרי – על אף המקור שמביא לדין זה הוא נשאר בגדר "ראוי" ככל שהדבר אפשרי. המשחק בהלכות התורה מדהים, מביאים מקור לחובת הדבר, ובסוף נשאר בהמלצה בלבד בלא לנמק כלום. כי השיטה ברורה אם קשה לא חייבים, אז למה צריך להוסיף נימוקים (כמו "עת לעשות לה") – כאשר יש כבר את ה"חיתר הכללי" של "רצון הציבור" ו"מנהג ישראל" להקל כשקשה להם לקיים את ההלכה.

פרק לא

פתיחת דלת לאדם זר בנעלי בית וכפות רגליה גלויות

כתב בספר "עוז והדר לבושה" עמ' 383 וז"ל:

"מותר לה להראות בנעלי בית למרות שכפות רגליה אינם מכוסות לגמרי בגרביים כפי שהם מכוסות בשעה שהיא יוצאת מביתה. אין הלכה הקובעת שאסור לאשה להראות בתוך ביתה בכיסוי מינימלי של כפות הרגליים".

וכן בעמ' 329 וז"ל: "אמנם מקובל לנעול נעל כל שהיא על הרגל, ולא להסתובב ברגלים יחפות, אך אין מנהג כללי המחייב לנעול נעלים המכסות לגמרי את כף הרגל ובהונותיה".

דבריו הם נגד פסק המשנ"ב שכתב בסימן ב' סק"א שהמנהג במדינתנו שאין הולכים יחף (הגברים), וא"כ ק"ו הנשים שאינם הולכות בלא כיסוי כפות הרגליים אף בבית, וא"כ אף שאין בזה איסור מדינא מ"מ מצד המנהג וק"ו כשפותחת הדלת לאדם זר – חייבת לכסות רגליה. והרב פאלק אינו מציין כלל מדברי המשנ"ב בסימן ב' ורק מציין למשנ"ב בסימן ע"ה, שמדבר שם רק לענין אמירת דבר שבקדושה, אבל זה ברור שגם לשיטת המשנ"ב חיוב כיסוי מטעם המנהג איכא בבית כמש"כ בעצמו בסי' ב', ודברי המשנ"ב בשני הסימנים משלימים זה את זה.

פרק לב

גילוי הגוף בפני בניה ובנותיה בבריכה בבית ובמקלחת

כתב בספר "עוז והדר לבושה" עמ' 260 וז"ל:

"לא רצוי שילד בן שלוש יראה נשים בלבוש חלקי. נשים ובנות הרוחצות בחוף ים נפרד, רשאיות להביא איתן בנים מתחת לגיל שלוש, אבל לאחר שמלאו להם שלוש שנים אין

להסיר מכשול - פרק לב

להביאם לחוף, כיון שבגיל כזה כבר עלול הילד להתרשם, ואין לו לראות אשה הלבושה שלא כראוי... הוא הדין לגבי אמהות ההולכות לשחות בבריכה בשעות נפרדות לנשים, בנים מתחת לגיל שלוש רשאים להתלוות לאימותיהם, אך לא מעבר לגיל זה. פסק זה משמעותי גם כאשר מתלבשים בפני ילד קטן.

לא רצוי שלילד מתחת לגיל שלוש יראה נשים שכלל אינן לבושות: למרות שילד מתחת לגיל שלוש ראשי לראות את אמו או נשים אחרות בבריכה... אין לו לראותה כשהיא לגמרי לא לבושה, כיון שמצד האם אין זה נכון לעשות מעשה שיפגע בצניעותה הטבעית, אפילו אם הדבר אינו מזיק לילד בגיל כה רך. ראה במס' בכורות מד: ענין דומה, וכן במשנה ברורה ג' כב.

"בנוסף לכך, ראיית ערווה מן התורה אצל אשה, גורמת לילד נזק רוחני, אפילו אם הוא צעיר מכדי להבין או לזכור משהו בגיל מבוגר. מובא בגמ' (ברכות י.) – רבי אבהו אומר שדוד המלך שיבח את הקב"ה על-כך שברא את האשה שתניק ממקום הקרוב ללב רחוק מאוד ממקום ערוה דאוריתא, בשונה מהבהמות. רב יהודה מסביר את משמעות הדברים: הקב"ה שינה במיוחד את מבנה גופו של האדם – לבל יראה התינוק את מקום הערוה בעודו יונק".

ובמפתח עניינים עמ' 601 כתב הרב הרב פאלק וז"ל: "מקלחת – לא רצוי שתינוק יהיה נוכח בזמן שאמו מתקלחת".

ובהמשך (בעמ' 260) כותב: "כאשר גבר יוצא לשחות בים או בבריכה, הוא רשאי לקחת עמו את בתו הקטנה, (כדי ללוותו ולא כדי לשחות יחד עם הגברים), כשמדובר בילדה בת שלוש שנים ויותר עד גיל שש, משום שלא תראה ערום מלא, ומותר לבת לראות גברים בלבוש חלקי. אולם, אין לקחתה בגיל מבוגר יותר, משום שלא מתאים שילדה תובא למקום המיוחד לגברים, שהרי זה סוג של תערובת בין גברים לנשים".

הרב הרב פאלק כותב כאן "היתרים" גדולים:

1. בנים מתחת לגיל שלוש אינם ניזוקים מראיית נשים בבגדי-ים מינימאליים, ומותר לקחתם לים ולבריכה בימי נשים.
2. מותר מהדין לילד מתחת לגיל שלוש לראות את אמו כשאינה לבושה כלל, (במקלחת) אלא שמצד האם אין זה נכון לעמוד כך בפני בנה באופן הפוגע בצניעותה הטבעית, ובסמך לזה הביא ראיה ממס' בכורות וממשנה ברורה. ומהכותרת של ההלכה מוכח שדעת הרב פאלק שגם ראיית נשים אחרות שלא לבושות, אין איסור מהדין לילד קטן)

להסיר מכשול - פרק לב

3. רק ראיית מקום הערוה מזיקה לילד וע"כ אינה רצויה. (ולא שאר מקומות המכוסים) וכסמך לזה הביא ראייה ממס' ברכות.

4. מותר לבנות אפילו גדולות לראות גברים בבגדי-ים, כל עוד הם אינם בערום מלא. אלא שלבנות גדולות מגיל שבע לא רצוי להכניסם למקום גברים כי זה סוג של תערובת. אבל לבנות בגיל חמש-שש מותר לשהות בחוף של גברים בבגדי-ים, רק שלא ישחו עם הגברים בתוך המים.

תמיהות ותשובות:

1. בספר "קדושת החיים" מביא עדות מאברך ששאל את החזון-איש: אם מותר לאמא לקחת את בנה הקטן בן שנתיים לים נפרד (ומדובר בזמנם שרובם לבשו חלוקים ארוכים, וגם המיעוט לבשו בגדי-ים מלאים שכיסו שוקיים וזרועות. ולא כזמננו רח"ל). והשיב החזון"א שאסור, היות והדבר מזיק לנשמתו של הילד. [הסיפור הוזכר בספר מוסמך (ע"י הגר"ח קניבסקי) 'מעשה איש' ח"א עמ' קפ"ו, ח"ב עמ' קנא].

כהמשך לסיפור הנ"ל מובא בספר 'קדושת החיים' ו'לשכנו תדרשו' סיפור דומה על משפחה מפורסמת שזכתה שכל בניה תלמידי חכמים, מלבד בן אחד שלא הצליח בלימודו, זאת עקב לכך שבהיותו פחות מגיל שנתיים לקחה אותו אמו לים נפרד בזמן נשים.

מלבד זאת, העיד ת"ח ידוע כי בשנת תש"נ שאל בעצמו את מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל: האם מותר לאמא לקחת תינוק בן שנה-שנתיים לחוף נפרד ביום נשים? והשיב: מי שואל כאלו שאלות! הרי זה יזיק לו שיגדל, ואם זה מזיק, אז פשוט שאסור.

ואם כך אמרו על בגדי-ים שלפני עשרים וחמישים שנה, ק"ו על בגדי השחץ הנוראים שיש היום.

2. ראייתו מהגמ' במס' בכורות וכן מה שציין למשנ"ב, אינם נוגעים לעניין כלל!

וז"ל הגמ' בכורות כד: "אמר אביי האי איתתא לא תיקום להדיא באפי באנפי ינוקא, אגיסא לית לן בא". וז"ל רש"י: כשהיא מטלת מים אל תעמוד ממש כנגד התינוקות דחוצפתא היא, אגיסא: אם לצד אחר שאינה מכוונת בפני התינוק, לית לן בא". וז"ל תוס' בד"ה 'האי': "אע"ג שאינה מגלה עצמה איכא חוצפא, כשהיא מטילה מים והתינוק עומד לפניו, דהא אין דרך אישה לגלות עצמה לפניו לא לקטנים ולא לגדולים כדמוכח בפרק מי שמתו (ברכות כג.) עכ"ל.

הרי להדיא כתבו בתוס' שהאשה מכוסה לגמרי ואין נראה מבשרה כלום, רק עצם

להסיר מכשול - פרק לב

פעולה זו בפני תינוק יש בו פגם, וע"כ צריכה לסלק עצמה לצד אחר.

'ועוז והדר לבושה' שהביא ראייה מגמ' זו שמצד הילד (כשהוא פחות מגיל שלוש) מותר לו לראות נשים בבגדי-ים חשופים ואף בלא לבוש כלל! אין איסור מדינאי, ורק מצד האם לא ראוי שתראה בפני ילד בלא לבוש כלל, הם היפך דברי הגמ' והתוספות! וח"ו לא נזכר בחז"ל היתר לפריצות הנ"ל.

מה שציין למשנ"ב (סי' ג' ס"ק כ"ב) שהביא דברי הגמ' הנ"ל, הוא סילוף! דהמשנ"ב בעצמו כותב בשער הציון (ס"ק לב) שמקור הדין הוא תוספות (שכתב להיפך מדברי 'עוז והדר לבושה' כנזכר לעיל).

3. מה שהוכיח מגמ' ברכות שקטן (פחות מגיל שלוש) אסור לו לראות רק מקום הערוה בעצמו, אבל שאר מקומות המכוסים מותר לו לראות, ולכן ברא ה' לאשה דדים לא במקום ערוה, אינו ראייה כלל, דבאימו אין יצה"ר שולט כשאר עריות, כמבואר בסנהדרין (ק:) גבי אמון שעשה להכעיס⁵. ואעפ"כ לא ברא במקום זה כדי להרחיק הקטן ממקום זה. ולהוכיח מכאן שנשים אחרות המגלות מקומות המכוסים אינו מזיק לקטנים זהו רמאות גמורה. וכעדות החזו"א וכן דעת פוסקי זמננו שלא להביא אפי' ילד קטן ביותר לחוף נשים הלבושות בבגדי-ים – שיזיק לו בגדלותו.

ראה בגמ' סוטה ח. 'שאיין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות' ועיי"ש בתוס' שגם לאחר זמן מתעורר ההרהור באותם נשים שראה מחמת הראייה הראשונה. וז"ל: מאחר

⁵ וכגון זה מצאנו גם בביתו ראה קדושין פ"ב : ברש"י, דעם אמו ואחותו מותר לדור בקביעות ואין בזה יחוד דלא מגרי בהו כלל. אמנם לענין הרהור מקומות המכוסים לא מצינו חילוק ביניהם לשאר עריות, ואדרבה במשנ"ב סי' ע"ה בביה"ל ד"ה טפח כתב דמגיל יא היא ערוה גם לגבי אביה. הרי להדיה דהרהור מהליכה בפריצות איכא גם בביתו ואמו שמותר להתייחד עימהם בקביעות.

וכידוע בפוסקים שסימו לעיניו של יצרא דעריות דקרובות הוא רק באופן שאינו 'מגרי יצה"ר בנפשו' דאם 'מגרי בנפשו' ע"י גילוי מקומות המכוסים – לא סימו לעיניו! ואדרבה כשאין חולכות בצניעות מתגרה היצה"ר בקרובותיו יותר מאחרות – כ"כ הגר"י איבישיץ בספרו "יערות דבש" (ח"ב דרוש ב') וכ"ה בספר "חסד לאלפים" (סימן ג' ד), וכל ה"היתר" לגלות מקומות המכוסים בקרובים מדרגה ראשונה הוא היפך התורה. בפרט היום שהפרץ מרובה ומתרבה ה"יצרא דעריות" בעולם באופן מבהיל ע"י כלי התקשורת, התמונות והפרסומות, הסרטים והאינטרנט – פשוט וברור שהוראת ה"היתר" של הרב פאלק בענין זה מביאה חורבן ומכשול נורא, עד לגופם של עריות, וכעדות רבנים ומחנכים, ודי למבין בזה.

להסיר מכשול - פרק לב

שראה הערוה פעם אחת שוב מהרהר אחריה לעולם אפילו שלא בפניה" עכ"ל. וזה נאמר בזמנם שהצניעות שלט, אבל בדורנו הפרוץ בעריות ורתיחת היצה"ר התגברה מכלי התקשורת, הסרטים והאינטרנט, ק"ו שאסור לתת פתח ליצר הרע להיכנס כארס של עכנאי, ומראות הפריצות החודרת למוחו ולא יוצאת עד זיבולא בתרייתא, וכשיגדל יחפש עריות, רח"ל. והכל באשמת האם שלקחתו למקומות אלו. וכפי שמעידים מחנכים רבים, שקטנים שראו פריצות הם בסכנת נפילה ומכשול יותר מאחרים.

4. ההיתר של הרב פאלק להביא בנות בגיל שש לחוף של גברים כאשר הן לבושות בגדי-ים⁶ ובתנאי שלא תרחץ עם הגברים יחד בתוך המים, זהו נגד פסק המשנ"ב בביאור הלכה סי' ע"ה (בד"ה 'טפח') שבגיל שלוש היא ערוה לכל דבר! גם החזו"א שהקל לענין אמירת דבר שבקדושה, מחייב להלביש הקטנה בגיל שלוש (כעדות תלמידו הגרמ"י לנדא זצ"ל וכן דעת הגר"ח קניבסקי ותלמידי חזו"א נוספים) – והיאך הרב פאלק מתיר לבנות בגיל שש לשהות בחוף של גברים עם בגד ים המצוי כיום?!

⁶ ולא ציין בדבריו שהילדה חייבת להיות לבושה לגמרי. גם מבחינה מעשית בשביל מה הולכת הבת אם לא נכנסת למים. קרוב לוודאי שתיכנס גם למים!

זאת מלבד ששוגה בהבנת הגמ' בגיטין (צ.) בדין 'רוחצת עם בני אדם' שהכוונה שפרוץ הדבר שהאשה נמצאת בתוך אזור הרחצה של גברים (דבר המביא למכשול ולכן תצא בלא כתובה), ואין צורך דווקא שתכנס עימהם בתוך המים ממש – וכ"כ גדולי ההוראה במכתביהם ששהות של אשה על החוף כשגברים רוחצים במים, הוא ג"כ בכלל רוחצת עם בני"א אפילו כשהיא לבושה, וק"ו כאן כשאינה לבושה כראוי והולכת עם בגדי-ים.

פרק לג

חשיפת הגוף בשעת הנקה
בפני בניה ובנותיה

כתב בספר 'עוז והדר לבושה' (עמ' 347) וז"ל:

"גדר ערוה שייך רק כאשר יש טפח מגולה... ברם כל מי שמושפע מחשיפה של פחות מטפח אסור באמירת ברכה במקרה של חשיפה כזו... זהו הדין לגבי כל מי שאינו קרוב משפחה ממדרגה ראשונה, לעומת בעל, אב, בן ואח שאינם מושפעים בפחות מטפח. לגביהם מתחיל האיסור רק כאשר טפח מגולה, משום שאותו חלק הוא ערוה.

בהתאם לכך לבעל מותר לומר דברים שבקדושה מול אשתו בשעה שהיא מניקה את תינוקה כל עוד השטח המגולה הוא פחות מטפח. ברם אם חלק זה יחשף בפני גבר שאינו קרוב משפחה ממדרגה ראשונה האיסור נשאר בתוקפו למרות שמדובר בפחות מטפח. כמובן שאסור באיסור חמור לאשה לחשוף חלק זה בנוכחות אדם שאינו קרוב משפחה ממדרגה ראשונה (משנ"ב ע"ה ג).

מאחר וילדה בת שש-שבע כלולה בהלכות אלו, חשיפת בית החזה, הזרועות והרגלים תחשב ערוה לכל מי שאינו קרוב משפחה שלה ממדרגה ראשונה, עכ"ל.

בעמ' 349 מבאר שאיסור טפח בבני משפחה קרובים "רק עם הילדה בת אחת עשרה, כי חשיפה אצל ילדה בגיל צעיר יותר לא תשפיע על בני משפחה קרובים".

בדומה לזה כתב בעמ' 260 וז"ל: "לפיכך, בכל עת שהאשה עלולה להיראות ע"י מישהו שאינו נמנה מבני משפחתה מקירבה ראשונה, היא חייבת להקפיד שכל עיקר גופה ואיבריה יהיו מכוסים לגמרי", עכ"ל.

מסקנת דבריו:

א. מותר לבעל, לאב, לאח ולבן (הנחשבים קרובים ממדרגה ראשונה), להסתכל או לומר ברכות ותפילות מול הוד יופיה המגולה של האשה בשעה שמניקה – אם חושפת מגופה פחות מטפח.

ב. מותר לאשה לחשוף הוד יופיה (וכן שאר חלקים מגופה) – פחות מטפח בפני קרוביה ממדרגה ראשונה שהם: אביה, בעלה, אחיה, בניה, וק"ו בנותיה. ומותר לקרוביה הנ"ל

להסיר מכשול - פרק לג

לראותה כך לכתחילה.

ג. מותר לבנות בגיל שש-שבע לחשוף בפני הקרובים מדרגה ראשונה (שכוללים את האב והאחים) את חלקי גופם החייבים כיסוי בבית החזה הזרועות והרגלים (גם יותר מטפח).

הערות ותמיהות:

א. דין פחות מטפח הוזכר רק לבעל ולא לשאר קרובים (רמ"א או"ח סימן עה,א). והכרעת הפוסקים שאסור לומר דבר שבקדושה כנגד אישה שמניקה ומגלה אפילו פחות מטפח, אפילו קרובים, ולבעל נאסר בטפח – ראה משנ"ב סימן עה סק"ג.

כמו-כן ההיתר הוא רק מדין ברכה לבטלה אבל מדין צניעות בוודאי שיש חוסר צניעות גדול והיזק רוחני גדול לכל הסובבים הרואים. כמו שכתב תלמיד הרע"א רבי אליהו גוטמבר (בספרו מכתב מאלהו עמ' פ"ה) שכל סי' ע"ה באו"ח אמור רק לענין אמירת דבר שבקדושה כנגדה אבל בוודאי איכא בזה איסור ראייה והרהור וגילוי מקומות המכוסים. וכן שמענו להדיא מהגרש"ז אויערבאך שאשה המגלה פחות מטפח בפני בני ביתה הוא פריצות גמורה

וכן מפורש במקור חיים (לבעל החוות יאיר, בסימן ע"ה ס"א בסופו) דטפח מגולה בקרובותיו הוא איסור גמור. ומסיים: "ואין לפקפק, דאע"ג דאיתא בגמ' יומא (טז:) דנקרינהו לעיניה דיצה"ר דעבירה, ואהני דלא למיגרי בקרובותיה, מ"מ לא יצא מידי הרהור, ותדע שהרי יחוד אסור בכולהו, אף דבבתו ואמו שרי ליחד, מ"מ אסור לשכב אצלם משעה ששים נכחו כבגמ' ואהע"ז סימן כא וכ"ב, עכ"ל.

הרי להדיא "במקור חיים", דגם במי שהותר יחוד עימו בקביעות כמו בתו, יש הרהור בהסתכלות במקומות המכוסים. (ומש"כ "טפח מגולה", או משום דמיירי לענין דבר שבקדושה, אבל לענין עצם איסור גילוי ברה"ר, אסור אף בפחות מטפח, כמש"כ המקו"ח גופיה בקטע הקודם לענין אשת איש ואולי גם בפנויה, ועיין משנ"ב עה סק"ו. ויותר נראה בביאור המקור חיים, דאה"נ דין ערוה לק"ש וגילוי ברה"ר חד הוא, והא דנקט טפח מגולה משום דהוא אסור בכל גווני גם באשתו. והו"ה פחות מטפח בשאר קרובותיו, בא"א פשיטא ליה ובפנויה שנסתפק, למעשה אסר בבכל ספק תורה דאזלינן לחומרא).

ב. מה שכתב להביא ראייה ממשנ"ב סי' ע"ה שמותר לאשה לחשוף חלקי גופה בפני בניה ואחיה וכדו' הוא טעות גמור, שכן כל הסימן מדבר רק מדין אמירת דבר שבקדושה שצריך הרהור טפי כדי להחשיבו לברכה לבטלה. אבל מדין פריצות גם פחות מטפח אסור לגלות בפני קרובים מדרגה ראשונה.

להסיר מכשול - פרק לד

ג. לבת מגיל שלוש לדעת המשנ"ב (סי' ע"ה וביה"ל ד"ה טפח) – אסור לחשוף גופה. ולענין אמירת דבר שבקדושה דינה כגדולה, שאפילו פחות מטפח הוי ערוה. ורק באב לגבי בתו יהיה דין ערוה מגיל יא". וכ"כ החזו"א בביאור המשנ"ב שלדעתו מגיל שלוש אסור לומר ברכה כנגדה. גם במגלה פחות מטפח וגם קרוביה מדרגה ראשונה בכלל האיסור כנ"ל, ואין בפוסקים שום חולק בזה. ורק באביה נכתב בביה"ל שם היתר עד גיל יא.

וגם לחזו"א שהקל בקטנה כל זמן שאין דעת בני אדם עליה, ומעיד הגר"ח קניבסקי שהוא בערך מגיל חמש-שש. א"כ גם לדעת החזו"א מגיל זה אסורה חכמים כגדולה וגם גילוי פחות מטפח אסור (כשם שביאר החזו"א את המשנ"ב שבגיל שלוש אסור גילוי אפילו של פחות מטפח. הכא נמי לשיטתו אסור גילוי פחות מטפח מגיל חמש שש).

ושמענו מגדולי ההוראה שליט"א "שמה שהרב פאלק "מתיר" לבן לאח ולאב לראות בבית – גורם שסופם ח"ו להכשל בחטא".

מותר לכל אחד להתבונן בבחורות למטרת יעוץ והצעת שידוכים לאחרים

כתב 'עוז והדר לבושה' בעמ' 232 וז"ל:

"חתן רשאי להתבונן בנערה כדי לראות אם מוצאת חן בעיניו (קידושין מא.) וכן גם אב המחפש שידוך לבנו, אח המחפש שידוך לאחיו הצעיר ממנו, או כל אדם המתעסק בשידוכים (אבות דר"נ ב, ה), כל אלו רשאים להתבונן בהופעתה של הנערה, לשים לב כיצד היא מדברת עם אנשים ולהתסכל על תגובותיה למצבים שונים, היות וכל זאת דרוש כדי לגבש התרשמות נכונה".

תמיהות ותשובות

מדבריו עולה שכל איש המלמד בסמינר או מרצה לבנות, שמתעניינים אצלו על הבנות, מותר לו להתבונן היטב היטב בתלמידות במצבים שונים כדי שיוכל לענות ולגבש התרשמות מדויקת בנושא שידוכים.

הרב פאלק אינו מציין שרוב הבנות אינן לבושות בצניעות וכו' ואסורה אפילו ראייה בעלמא, וגם כשלבושות בצניעות מותר רק ראייה בהעברה בעלמא ולא התבוננות ושימת

להסיר מכשול - פרק לד

לב על הבת במצבים שונים כדי לגבש התרשמות – דבר האסור ע"פ הלכה כמובא במשנ"ב
(סי' ע"ה סק"ז)

וגם החתן עצמו אסור להתבונן בדרך פריצות של ראייה חדה במצבים שונים ומשונים
כמבואר בפוסקים, (הו"ד בהרחבה בקונטרס "שידוך כהלכה" שיצא עם הסכמות גדולי הפוסקים בדורנו),
וק"ו שנאסר דבר זה לאחרים.

מכתב גלוי של ת"ח מבית המדרש דמרן ה"חזון איש" זלוק"ל הערות על ספר "לבושה של תורה" בענין כיסוי השוק

בענין מה ש"נא כב"ת ליטע פסקו של המ"ב בענין פרק התחתון של הרגל, יש לי להעיר בזה כמה הערות.

א. עיקר סיועו למ"ב הוא דגם אי נימא ונסכים עם מה שהחליטו גדולי הפוסקים דבלשון חז"ל בתלמוד שוק באדם הכונה לפרק התחתון, אך ר"ח בברכות לא נתכוין לזה, ומ"ט משום שדבריו קאי על הקרא ביטעיהו גלי שוק וגו', ושם פירש הרד"ק דקאי על הפרק העליון, ולכן גם ר"ח ע"כ לזה כונתו. ויש לפקפק על זה, דמה מכריח לומר כן, הא מצינו הרבה מקומות בש"ס שהמפרשים הפשטנים בתנ"ך פירשו על דרך הפשט, וחז"ל דדרשתם נטו מדרך פירושם, ודרשו דרשתם באו"א, וא"כ מדוע יש הכרח לפרש את דברי ר"ח שפירש כפירוש הרד"ק, נגד מה שמקובל בדברי חז"ל דשוק הכונה על פרק התחתון, כנ"ל.

ראיין לומר בזה דכיון שבא לפרש לשון הכתוב, וכיון שבלשון הכתוב זה המובן של המילה שוק, לכן נקט כן ר"ח נגד המקובל בלשון חז"ל, ולשון נביאים אחד ולשון חז"ל אחד. דזה אינו, דגם בלשון נביאים לא ברור כלל כי סתם לשון שוק הכונה לפרק העליון, דאדרבה מצינו בשופטים שוק על ירך, והרד"ק עצמו פירש שם דקאי על הנסים במלחמה שהוכו בשוק שהוא הפרק התחתון על הירך שהוא הפרק העליון, וכיון שכן על כרחך אילו היה דעתו של ר"ח לנטות מהפירוש הרגיל בלשון חז"ל היה עליו לפרש דבריו שכאן כונתו לפרק העליון, ולא כפי שנקוט תמיד שהכונה לפרק התחתון.

ב. כיון שכל יסודו של המ"ב הוא על מה שנקט הפרמ"ג, והפרי מגדים בנה יסודו על ההנחה ששוק בדברי חז"ל הכונה לפרק העליון, ואי נימא דעת הפרמ"ג היא דעת מיעוט נגד רוב הפוסקים הסוברים דסתם שוק בדברי חז"ל הכונה לפרק התחתון, מה יועיל לנו מה שמאלצנו את פירוש הרד"ק, הרי לא עליו בנה המ"ב את בנינו, ואם יסוד הבנין הוא הפרמ"ג, ויסוד זה אינו כוחו לעמוד נגד דעת גדולי הפוסקים, א"כ על כרחך יפול הבנין, ואיך נליל את הבנין על ידי יסוד אחר שלא עליו בנה המ"ב את בנינו.

ג. מה שר"א לומר שגם דעת הט"ז היא כהמ"ב, יש לפקפק בזה, כי הט"ז נחית רק ליישב את לשון הטור המוקשה, ור"ל שיש להחמיר בפרק העליון יותר מבשאר מקומות, ולדברי הטור זה כונת ר"ח במ"ש ששוק הוא ערוה דהיינו שהפרק העליון הוא חמור יותר. ואמנם לפ"ז יהיה זה כונת ר"ח ששוק הכונה לפרק העליון, אך אין הכרח דעת הט"ז לנטות מדברי הרשב"א בשם הראב"ד ששוק הוא הפרק התחתון, אלא שלפי פירושו בטור יש לחשוש להחמיר בפרק העליון גם בפחות מטפת. ומה דינו של הפרק התחתון לט"ז, לא נתבאר מה ש"ל, אך כיון דס"ל דכונת ר"ח להחמיר בפרק העליון יותר מבשאר מקומות, הרי ש"ל שהפרק התחתון נשאר כמו שאר המקומות שדינו בשיעור טפת, דמהיכי תיתי נעשה בזה מחלוקת בין הטור לראב"ד, דאמנם הראב"ד פירש כן בדברי ר"ח, והטור לא פירש כן, אך מ"ט נעשה מחלוקת

להסיר מכשול - מכתב גלוי

בדבריהם, הרי די לנו בזה שהטור מחמיר בפרק העליון יותר, אבל מהיכתי תיתי שיקל בפרק התחתון מבלי ראייה מסבירה בעלמא.

ד. שיטת החיי אדם היא ברורה שיש לאסור את הפרק התחתון הנקרא בדבריו שוק בסעיף ב', וכפי שהוכיחו מלשוננו גדולי פוסקי זמננו, ומה שכתב בסעיף ה' דשוק הוא הפרק העליון, אין כונתו לנטות ממה שכתב בעליל בסעיף ב', אלא שהביא את דעת הט"ז בשם י"א, וכיון שהט"ז הנ"ל באמת נוקט כן דשוק דר"ח הכונה לפרק העליון לאסור אף בפחות מטפת, לכן העתיקו בלשוננו, אך ודאי שדעתו היא כמו שכתב בסעיף ב' דשוק הכונה לפרק התחתון והוא אסור ככל שאר המקומות המכוסים, וכדעת הרשב"א בשם הראב"ד.

ה. מה שר"ח כתב לפרק בכונת הב"ח בפירושו השני שכונתו לפרק העליון, הוא תמוה, דגם אם נסכים להנחה שהדרך שהוא חלקו התחתון של הפרק העליון הוא מטונף, ולכן לריד לאוסרו, אבל הרי מה שלמעלה ממנו אינו מטונף, ולמה התבטא הכותב גלי שוק כדי ללמדנו שהפרק העליון הוא ערוה, הרי זה ידענו מבלי הכותב שרובו ככולו של פרק זה הוא ערוה, והיה לו לומר גלי ברך, שהרי רק את זה לא ידענו, ומדכתיב גלי שוק על כרחך הכותב בא לגלות שכל הפרק הזה הנקרא שוק נחשב ערוה, על אף שהיה מקום להתיר מחמת שהוא מקום מטונף קמ"ל דמ"מ נחשב ערוה, וכיון דגילוי הכותב הוא על פרק שלם על כרחך קאי על הפרק התחתון.

ו. ועוד יש להעיר דאי נימא שהב"ח בפירושו השני אפילו בפירושו הא' דקאי על הפרק העליון, וס' נקט לאוסר ר"ח אפילו בפחות מטפת, ומ"ט ע"כ לריד לומר דס"ל לב"ח דפרק העליון חמור יותר משאר מקומות מניעמא שכתב הט"ז והחיי אדם, ואם כן כיצד יתכן שבגלל שהוא מקום מטונף יותר איסורו, דבר זה לא ניתן לאומרו.

זביותר שהב"ח כתב שהיה הו"א שמקום זה קל יותר מאלצבע קטנה של אשה, שהאלצבע היא נקיה ומקום זה אינו כך, וכונתו דאף דבאלצבע קטנה אסור להסתכל, כמ"ס המסתכל באלצבע כאילו וכו', ואילו במקום זה היה מקום לומר שיהיה מותר אפילו להסתכל, ומ"ט ע"כ ל"ל דכיון שהוא מטונף ליכא ביה ילרא דערויות כלל, ונחשב הסתכלות בזה כאילו נסתכל בקיר או בעץ. וחידוש גדול זה אפשר לקבלו מגבירא רבא כהב"ח לענין הפרק התחתון דיתכן שהוא פעמים כ"כ מטונף דיחשב כעץ ואבן, אבל לענין הפרק העליון שיהיה הו"א שיותר להסתכל ס' ישתקע הדבר ולא יאמר.

ולכן ע"כ לריד לומר שכונת הב"ח בפירושו השני הוא כפשוטו דקאי על הפרק התחתון.

ז. בענין שיטת הראב"ה והאגודה, מדברי הראב"ה לבד הרי אין ראייה ברורה, כי בשופי נראה לומר דקאי רק על עורות, שכלפיהן כתב שבצחלה ששערוותיה מגולות ליכא איסורא, והסיוע לומר שהראב"ה ס"ל דגם בשוק תליא אי דרך לכסות, הוא מדברי האגודה שכתב בזה הלשון : שוק באשה ערוה במקום שדרך לכסות עכ"ל.

והנה כ"ת העתיק לשון האגודה בשינוי קל, אך יש לו משמעות גדולה, כי הוא העתיק במקום שדרך לכסות, ולשון זה מורה קלת דקאי על הנשים שיש מקומות שדרך הנשים לכסות את השוק כולו, ויש מקומות שדרך הנשים שלא לכסותו כלל, ולפי הלשון הזה יש באמת ראייה שתלוי במנהג. אך כפי הלשון שלפנינו, וכך הוא מופיע במהדורות השונות, המובן שונה לגמרי, שהכונה היא על השוק עצמו (ולא על

הנשים המכסות או שאינן מכסות, שהאגודה כנראה איזל בשיטת הרשב"א בשם הראב"ד שחידושו של ר"ח הוא להחמיר בשוק מחמת שהיה מקום להקל כיון שאין דרכן של אנשים לכסות, אלא שם"מ נקט ר"ח להחמיר שנחשב ערוה, ואין להתחשב במה שיש רגילות לראות מקום זה באנשים. ומשמע שבאמת מסבירא היה לריד להחליט כן, אלא דאיתי קרא דישעיה וגלי דלא כן הוא. עכ"פ חזינן מהבא דאין פרק התחתון ככל מקום אחר בגוף דידעינן שטפח הוא ערוה בלי קרא, דשאר מקומות בגוף משום שהם מקום מכוסה לכולם גם לגברים, ממילא פשיטא שהוא נחשב ערוה, ורק בשוק הוה סד"א דהשוק כולו לא יחשב ערוה משום שרגילין האנשים לגלותו כולו, קמ"ל מקרא דישעיה דאין מתחשבים בסברא זו. אבל חלק השוק הסמוך ממש לפרסת הרגל שדרך כל הנשים ההולכות יחף שאין שוקן במקום הזה מכוסה, י"ל דעל זה לא קאי קרא דישעיה, די"ל דהקרא בא רק לשלול שלא נפיק את השוק כולו מדין ערוה, ותו לא. וי"ל דלזה כונת האגודה במה שכתב במקום שדרך לכסות.

ח. מה שכתב כ"ת בשם הלחם חמודות ברכות פ"ג סי' קט"ז, משם יק' אולי ראייה לסתור אבל ודאי לא לבנות, שהל"ח נחית תחילה להחמיר בזרועותיה שאינם בכלל ידיה כמו שהשוק אינו בכלל הרגל, וכמו שהאחרון ערוה כך גם הזרועות, ולבסוף נחית לומר שזרועותיה תלוי במנהג אם מכסים אם לאו, אבל פשיטא דקאי רק על זרועותיה שבהם לא נאמר שהם ערוה, רק ר"ל למילף, מדהוה דומיא דשוק, אבל על שוק עצמו לא דבר, שהרי בשוק נאמר בגמרא שהוא ערוה, ומה"ת לחלק בו חילוקים

בז"ש המחבר בכוונת הגר"ז סי' ע"ה ס"א שכתב אע"פ שהשוק אינו מקום לנוע באיש שדרכו להיות מגולה (במקומות שהולכין בלא אנפליות) כיון שהוא מקום לנוע באשה ערוה היא עכ"ל הגר"ז, וכתב המחבר שגם הגר"ז איזל בשיטת המ"ז דהכונה לפרק העליון, וכתב בזה"ל: וכוונתו בהסוגריים הוא דמי שמקפיד לכסות פרסות רגליו ופרק התחתון של הרגלים ודאי כ"כ מכסה פרק העליון באשר מרגיש לורך להלביש אבריו, ולכן כתב בסוגריים דמיירי במקומות שהולכין וכו' ע"כ.

דברים אלו תמוהים ביותר, כי הרב נקט לשון הרשב"א, וכל כונתו רק להסביר כונת הרשב"א, שיכול המקשה להקשות הא חזינן שהולכים האנשים מכוסים לגמרי עד כפות רגליהם, וא"כ מה"ת לומר שהאנשים הולכים בגילוי פרק התחתון, ע"ז הוסיף בסוגריים שהכונה במקומות שהולכין וכו', כלומר שהרשב"א מיירי ממקומות שהאנשים מחמת עבודתם בשדה וכדומה הוכרחו לילך באופן שפרק זה היה מגולה, ומכאן זה כבר היה מקום להתיר מחמת שהענינים כבר מורגלים בזה, והאנשים ההולכים באנפילאות, אין זה מחמת שרוצים להלביש אבריהם כמ"ש המחבר, אלא שאין הם עובדים בשדה ולכן אין להם לורך לגלות פרק התחתון, ולכן מכסים כל גופם, והיה מקום לומר דניזל בתר אנשים אלו, וממילא לא יהיה מקום כלל לומר שאין השוק ערוה, ומאי קאמר ר"ת, קמ"ל כיון דעכ"פ איכא מקומות שהולכין בלא אנפילאות לכן שפיר יש מקום להו"א שלא יהיה ערוה, ובעינן קרא לאסור.

וילפ"ז ההולכים באנפילאות אינם אנשים הרוצים להלביש אבריהם, אלא הם אינם מאנשי השדה המוכרחים לגלות הפרק התחתון, ומכסים הפרק התחתון רק משום שאין להם סיבה לגלותו, וכאשר אין סיבה לגלותו הוא ממילא מכוסה, כי זה דרך לבישת הבגדים שהם באים לכסות את הגוף, וממילא לא מיירי בלבושים, וממילא אין להביא ראייה מלניעותם בפרק התחתון ללניעותם בפרק העליון, ולא נוכרח להדחק שיש אנפילאות המכסות הירך, דבר שלא נמצא לו רמז בשום מקום, ואדרבה בכל מקום

שזכרים אנפילאות הם נזכרים בהקשר לתחליף לנעלים, ונעלים כידוע לא מגיעים מעבר לפרק התחתון.

דעוד י"ל "ולטעמיד", דלשיטת המחבר דמייירי בלנועים מדוע הם לריכים להשתמש ללורך הלנעת הירך באנפילאות שריך לקשרם ולהשגיח עליהם שלא יפלו, הרי יש בגד ידוע ומפורסם העשוי לכיסוי הירך ושמו מכנסים, ולמה שלא ישתמשו במכנסים.

והנה המחבר מחמת שגם הוא מבין שסתם אנפילאות מגיעות רק עד הברך, ואם נשאר בזה נשאר עוסקים רק בפרק התחתון, וזה לא נוחא ליה, לכן המליץ המלצה דמייירי באנשים לנועים הרוצים להלניע גופם, ולכן לובשים אנפילאות, וכיון דעסקינן באנשים לנועים, מדוע נאמר שרק את הפרק התחתון הם רוצים להלניע, הרי גם הפרק העליון לריך להיות מולנע, ולכן ע"כ הם מלניעים את הפרק העליון גם כן, וכיון שלא מוזכר בקום מקום כיצד הם מלניעים את הפרק העליון, ומלינו שאת התחתון הם מלניעים ע"י האנפילאות, א"כ למה להם לחפש בגד אחר כדי להלניע הפרק העליון, הרי ניתן להשתמש באותו בגד לשניהם, ולכן ע"כ גם את העליון הם מלניעים ע"י האנפילאות, ונחדש שיש אנפילאות המגיעות עד הירך ועד בכלל. ואז הרשב"א כבר אינו מוכרח לומר דמייירי בפרק העליון כפשוטו, אלא יכול לומר שהכוונה לפרק העליון כמדדשו של המחבר

וביותר תמוה דלדבריו הבגד העליון של האנשים שעליהם מתכוין הרשב"א היה מגיע רק עד החלק העליון של הירך, ומשם ואילך אלו שלא היו הולכים באנפילאות היו הולכים בגילוי כל הפרק התחתון וחליו של הפרק העליון, ואלו שהיו לובשים אנפילאות היו מכסים בהם שני הפרקים האלו, ומן הסתם רוב האנשים היו הולכים בלא אנפילאות, שאל"כ לא היה נחשב מקום זה כמקום שהענינים מורגלות בו. וזה תימה גדולה מאד לומר שכך היו מתכסים האנשים בדורות הראשונים והש"ס.

דפשיטא שהיה להם חלוק וגלימא שהיה מגיע עד הברך ויותר, או מכנסים שהגיעו עד הברך, וכמו שפירש רש"י בשבת ק"כ ע"א פרגוד קני הויזען, דהיינו מכנסי ברכיים, ומשם והלאה היו שהלכו מגולה מחמת עבודתם, והשאר שלא עבדו בעבודה המטנפת לבשו אנפיליות, אבל כפי היוצא מדברי המחבר "לבזקה של תורה" נמלא שהאנשים אז התלבשו כפי השבטים שבאפריקה, ותל"מ